

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının ve Ebeveynlerinin Mesleklere Yönelik Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi*

Investigation of Preschool Childrens' and Their Parents' Gender Perceptions Towards Professions

Uğur Taşdan¹, Kübra Alptekin², Hümeysra Akbalık³, Sibel Karabekmez⁴

¹Çocuk Gel. Prog. Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, sefa.duman322@gmail.com, (https://orcid.org/0009-0003-3489-7514)

²Çocuk Gel. Prog. Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, kubra.alptekin18@gmail.com, (https://orcid.org/0009-0009-5716-7569)

³Çocuk Gel. Prog. Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, akbalikhumeysra@gmail.com, (https://orcid.org/0009-0002-4050-3596)

⁴Sorumlu Yazar, Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, skarabekmez@agri.edu.tr, (https://orcid.org/0000-0003-3017-5234)

Geliş Tarihi: 10.12.2023

Kabul Tarihi: 17.03.2025

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi alan 36-71 ay arası çocukların ve anne-babalarının mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubu, Ağrı ili merkez ilçesinde MEB'e bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıflarında okul öncesi eğitimi almakta olan 3 yaş (36-47 ay, n=10), 4 yaş (48-59 ay, n=10) ve 5 yaş (60-71 ay, n=10) olmak üzere toplam 30 çocuk ve anne-babalarıyla toplam 90 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak 'Demografik Bilgi Formu', 'Çocuk Görüşme Formu' ve 'Ebeveyn Görüşme Formu' kullanılmıştır ve veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonuç olarak; 3 yaş grubu çocukların 4 ve 5 yaş grubu çocuklara kıyasla babalarının annelerinin mesleğini yapabilme durumuna daha olumsuz yaklaştıkları görülürken; annelerinin babalarının mesleğini yapabilme durumuna 4 yaş grubu çocukların daha olumsuz yaklaştıkları tespit edilmiştir. Çocuklarının aksine ebeveynlerin büyük çoğunluğunun sadece kadınların yapabildiği meslekler şeklinde kalıp yargılarının olmadığı görülmüştür. Hem çocukların hem de -özellikle- babaların zorluk ve fiziksel güç gerektirmesi nedeniyle sadece erkeklerin yapabildiği mesleklerin olduğunu belirttikleri görülmüştür. Hem ebeveynlerin hem de çocukların daha çok toplum tarafından kadına ve erkeğe uygun görülen meslekleri belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, çocukların mesleklere yönelik daha esnek ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet algıları geliştirebilmeleri için aile, eğitim kurumları ve medya tarafından daha bilinçli ve tutarlı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir dünya görüşü geliştirebilmeleri için bireysel ve toplumsal düzeyde sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, toplumsal cinsiyet, ebeveyn, meslek.

*Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından 1919B012105490 numaralı proje kapsamında desteklenmiş ve 26-28 Ekim 2023 tarihli 8. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the gender perceptions of children aged 36-71 months receiving pre-school education and their parents towards professions. The study was conducted with a descriptive survey design, one of the qualitative research methods. The study group consisted of 3-year-olds (36-47 months, n=10), 4-year-olds (48-59 months, n=10) and 5-year-olds who were receiving pre-school education in independent kindergartens and primary schools affiliated with the Ministry of Education in the central district of Ağrı province. It consists of a total of 30 children (60-71 months, n=10) and their parents, and a total of 90 people. 'Demographic Information Form', 'Child Interview Form' and 'Parent Interview Form' were used as data collection tools and the data were analyzed by content analysis method. In conclusion; While it was observed that 3-year-old children had a more negative approach to their father's ability to do their mother's job compared to 4- and 5-year-old children; It has been determined that 4-year-old children have a more negative approach to their mother's ability to do their father's job. It has been observed that, unlike their children, the majority of parents do not have stereotypes about professions that only women can do. It was observed that both children and -especially -fathers stated that there are professions that only men can do because they are difficult and require physical strength. It has been concluded that both parents and children mostly indicate professions that are deemed suitable for men and women by society. In this context, it is thought that a more conscious and consistent approach should be adopted by families, educational institutions, and the media for children to develop more flexible and egalitarian gender perceptions towards professions. In this context, a sustainable approach should be adopted at the individual and social level for children to develop a worldview based on gender equality.

Keywords: Preschool period, social perception of gender, parent, profession.

GİRİŞ

Cinsiyet, bireyleri kadın ve erkek olarak iki temel kategoriye ayıran biyolojik ve anatomik özellikleri ifade etmektedir (Taşçı, 2017). Ancak, cinsiyet kavramı biyolojik boyutla birlikte aynı zamanda sosyal ve kültürel boyutu da içermektedir. Bu da cinsiyetin biyolojik farklılıklardan öte; toplumsal roller, beklentiler ve kimliklerle de ilişkili olduğunu göstermektedir. Toplumsal cinsiyet kavramıyla ifade edilen bu ilişki, kadın ve erkeğe yönelik olarak toplumun belirlediği roller, beklentiler ve davranış biçimleriyle ilgilidir (Dökmen, 2017).

Toplumsal cinsiyet, bireylerin toplum içindeki rollerini, beklentilerini, sorumluluklarını ve haklarını belirleyen; kültürel, sosyal ve tarihsel faktörleri içeren bir kavramdır (Bee & Boyd, 2009). Her toplum, kadın ve erkeğe özgü farklı anlayış ve yaşam biçimleri belirlemekte ve bu farklılıklar her cinsiyette farklı tutum, tavır ve değerler oluşmasına neden olmaktadır (Akgül Gök, 2013). Çankaya (2009) yaptığı araştırmasında, toplumda kadınların genellikle erkeklerin ilgisine, sevgisine, yardımına muhtaç, iyi anne, ev hanımı, kibar, yumuşak, bakımlı kişiler olarak ancak erkeklerin ise para getiren, güçlü, aile lideri bireyler olarak görüldüğünü belirtmiştir. Benzer şekilde Yağan Güder'in (2014) araştırmasında da çocuklar kadımları çok işi olan, dikkatsiz, korkak, güçsüz, zayıf, yetersiz, ağlayan, erkeğe yardım eden, korunması gereken olarak tanımlarken, erkekleri ise dikkatli, güçlü, cesur, ağlamayan, çözüm üreten olarak tanımlamışlardır.

Toplumsal cinsiyetin içselleştirilmesi, bireylerin çocukluktan itibaren çevrelerinden, ailelerinden ve yaşadıkları toplumdan aldıkları mesajlarla, cinsiyet rollerini kendi kimliklerinde kabul etmeleri ve bunları davranışlarına entegre etmeleri sürecini ifade eder. Bu süreçte, bireyler toplumsal olarak kabul gören kadınlık ve erkeklik normlarını, kendilerine ait gerçeklikler olarak kabul eder ve bunları günlük yaşamlarında uygularlar (West & Zimmerman, 1987).

Toplumsal cinsiyetin içselleştirilmesinde etkili olan başlıca yapılar arasında aile, eğitim, medya ve akran grupları yer almaktadır. Aile, bireyin ilk sosyalizasyon ortamıdır ve toplumsal cinsiyet kalıplarının en güçlü şekilde içselleştirildiği yerlerden biridir. Ebeveynler, çocuklarına toplumsal cinsiyetle ilgili değerleri ve beklentileri aktaran ilk kişilerdir. Okulda ise öğretmenler ve akranlar, çocukların toplumsal cinsiyet algılarını pekiştiren ve biçimlendiren önemli bir rol

oyunlar. Medya, özellikle televizyon ve dijital platformlar, toplumun toplumsal cinsiyet anlayışlarını geniş kitlelere ileten güçlü bir araçtır ve bu aracın içerikleri, cinsiyet kalıplarının pekişmesine yardımcı olabilmektedir (Biçer Olgun, 2021; Durham, 2008).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının yaşla birlikte değiştiğini belirten çalışmalar mevcuttur. Poulin-Dubois vd. (2002)'nin yaptıkları çalışmaya göre çocuklarda toplumsal cinsiyet kalıp yargıları en erken 24 aylıkken oluşmaktadır. Yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıların ve daha katı bir bakış açısının daha çok 3-4 yaş aralığında görüldüğü belirlenmiştir. 5 yaşından sonra toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargılardaki katı bakış açısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Halim vd., 2013; Ruble vd., 2007). Bununla birlikte 5-7 yaş aralığında çocuklar, cinsiyetin değişmezliği ilkesini kazanmalarıyla cinsiyetin her koşulda kalıcı olduğunu anlarlar. Bu durumda çocuklar, bireylerin cinsiyetinin kıyafet, saç stili, aksesuar gibi herhangi bir dışsal faktöre bağlı olmadığını ve bunların cinsiyeti değiştirmeyeceğini bilirler (Bee & Boyd, 2009; Dökmen, 2017).

Toplumsal cinsiyet kalıpyargıları, bireylerin yaşamlarının pek çok alanını etkileyebilir. Özellikle meslek seçimleri, aile içi roller, sosyal ilişkiler ve eğitim gibi alanlarda toplumsal cinsiyetin dayattığı normlar, bireylerin seçeneklerini ve fırsatlarını sınırlayabilir. Kadınların duygusal, bakım veren ve ev içindeki rollerle özdeşleştirilmesi, erkeklerin ise liderlik, güç ve karar alma pozisyonlarında yer alması beklenebilir (Eagly, 2009). Bu kalıplar, bireylerin toplumsal hayattaki yerlerini belirlerken, aynı zamanda kadın ve erkeklerin toplumdaki eşitsiz güç dinamiklerine tabi olmasına neden olabilir.

Toplumda, bazı meslekler geleneksel olarak kadınlara, bazı meslekler ise erkeklere uygun görülmektedir. Örneğin, öğretmenlik, hemşirelik, sosyal hizmet gibi meslekler kadınlara özgü olarak algılanırken; mühendislik, doktorluk, şoförlük gibi meslekler erkeklere özgü kabul edilmektedir (Correll, 2001). Bu kalıpyargılar, bireylerin meslek seçimlerinde, toplumsal cinsiyete dayalı sınırlamalarla karşılaşmalarına yol açar ve cinsiyet eşitliğini engeller. Ayrıca, bu tür kalıpyargılar, mesleklerin prestijinin ve toplumsal değerinin de cinsiyetle ilişkilendirilmesine neden olabilir.

Alanyazın incelendiğinde çocukların toplumsal cinsiyet algısında ailenin rolüne odaklanan birçok araştırmanın olduğu görülmektedir (Doğan, 2023; Güney, 2012; Kaçar, 2019) Yağan Güder (2014) çalışmasında 5-6 yaş grubundaki çocuklar ve annelerinin toplumsal cinsiyet algılarının kalıp yargı düşünceler içerdiği ve ailenin çocukların toplumsal cinsiyet algısında önemli bir role sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Menekşe (2019)'nin yapmış olduğu çalışmasında, 3-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine yönelik kalıp yargılarının ve oyuncak tercihlerinin ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algılarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Ancak Arabacıoğlu ve Bağçeli Kahraman (2017), 54-66 ay arası çocuklarla yaptıkları araştırmalarında çocukların cinsiyet kalıp yargıları ile anne-babalarının toplumsal cinsiyet algıları arasında bir ilişki bulamamışlardır. Bu sonuçta, çocukların cinsiyet kalıp yargılarında yalnızca anne-babalarının değil aynı zamanda çevresel birtakım faktörlerin de rolü olacağını vurgulamışlardır. Araştırmalar, çocukların toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde ebeveynlerinin yanı sıra akranlarının, medyanın ve günlük yaşamda kendi gözlem ve deneyimlerinin etkileri olduğunu göstermektedir (Karabekmez vd., 2018a; Martin & Ruble, 2010; Yağan Güder, 2014). Bununla birlikte annesi ve babası nitelik gerektiren mesleklere sahip olan ve cinsiyetten bağımsız olarak ev içi işlerde paylaşım içinde olan, birbirlerine yardım eden ebeveynlere sahip çocukların daha esnek toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmektedir (Dalkılıç, 2019). Bu durumda kapsayıcı ve eşitlikçi cinsiyet algılarını geliştirmek için çocuklara olumlu yönde; yaşantı zenginliği, erken sosyalleşme deneyimleri ve çevrelerinde gözlemlene fırsatlarının sunulması önemlidir.

Çocukların toplumsal cinsiyet algıları ile ebeveynlerinin algıları arasında potansiyel benzerlikler olduğu (Yağan Güder, 2014) bilinmektedir. Bununla birlikte alanyazın

incelendiğinde bazı araştırmalarda yetişkinlere cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları sorulduğunda çoğunlukla toplumsal cinsiyet algılarının kalıp yargı içermediği şeklinde görüşler belirttikleri ancak davranışlarının bu bakış açılarıyla paralellik göstermediği görülmüştür. Aktaş (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, annelerin kendilerine verilen geleneksel rolleri eleştirmelerine rağmen yine de ev işi sorumluluklarının kadınlara ait olması gerektiğini içselleştirdikleri ve çocuklarını da bu yönde bir algıyla yetiştirme eğilimi içerisinde oldukları görülmüştür. Chen ve Rao (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, eğitim sisteminin cinsiyetçi olmamasına rağmen öğretmenlerin kız çocuklarından daha çok erkek çocuklarıyla etkileşim içinde oldukları ve davranışlarının geleneksel cinsiyet kalıp yargılarını yansıttığı görülmüştür. Bu durum gizli cinsiyetçi bakış açısı şeklinde yorumlanmaktadır. Freeman'ın (2007) çalışmasında da kalıp yargı içermeyen bakış açıları olduğunu belirten ebeveynlere çocuklarının hangi oyun ve oyuncaklarla vakit geçirmelerini onayladıkları sorulmuştur. Ebeveynlerin, belirttikleri bakış açılarının aksine kalıp yargısal cinsiyet özellikleri içeren oyun ve oyuncakları onayladıkları tespit edilmiştir. Everett'in (2011) yapmış olduğu çalışmasında çocukların toplumsal cinsiyet kavramlarını oluşturmalarında ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algılarının ne olduğundan çok bunu nasıl yansıttıklarının etkili olduğu bulunmuştur. Bu durumda ebeveynlerin sahip oldukları değer yargıları ile bunları göstermeleri arasında farklılıklar olabildiği görülmektedir. Bu da ebeveynler ve çocuklarının toplumsal cinsiyet algıları arasında potansiyel benzerliğin yanı sıra -ebeveynlerin gizli cinsiyetçi yaklaşımları nedeniyle- farklılıkların da olabileceğini göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet bağlamında yapılmış bazı çalışmalarda, kadınların erkeklere kıyasla daha az kalıp yargıya sahip oldukları ve daha eşitlikçi bakış açısını benimsedikleri ancak erkeklerin daha gelenekselci cinsiyet rol tutumlarına sahip oldukları belirtilmektedir (Maness vd., 2000; Valentova, 2012). Okul öncesi dönem çocuklarının anne ve babalarıyla yapılmış olan bir çalışmada annelerin babalara göre toplumsal cinsiyet algılarının daha az kalıp yargı içerdiği tespit edilmiştir (Kaçar, 2019). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada da benzer sonuca ulaşılarak kadınların toplumsal cinsiyet algılarının erkeklerden daha olumlu olduğu görülmüştür (Akkoc, 2018). Lise öğrencilerinin velileriyle yapılmış bir çalışmada babaların daha gelenekselci cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur (Altuntaş & Altınova, 2015). Gençler ve yaşlılarla yapılan bir araştırmada yaştan bağımsız olarak her iki gruptaki erkeklerin de kadınlara kıyasla daha cinsiyetçi bir tutum içerisinde oldukları belirlenmiştir (Lewis, 2006). Ebeveynler, üniversite öğrencileri, gençler ve yaşlılarla yapılmış araştırmalar sonucunda toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklerin kadınlara kıyasla daha gelenekselci, cinsiyetçi ve kalıp yargıya sahip tutum içinde olmalarının arkasındaki potansiyel nedenler; toplumsal normlara, kültürel beklentilere ve geleneksel cinsiyet rollerine bağlanabilir.

Toplumsal cinsiyet kapsamında bazı mesleklerin sadece kadın veya sadece erkek mesleği olarak kabul edildiği algısının var olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde geleneksel değerler devreye girmekte ve bu değerler kadınların hangi işlerde çalışabileceği ve hangi mesleklere yönelebileceği konusunda belirleyici olmaktadır (Parlaktuna, 2010). Kadınlar için uygun görülen meslekler arasında öğretmenlik mesleği ön plâna çıkmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin gerek çalışma saatleri olsun gerek resmî tatilleri olsun kadın rolünün kariyer dışındaki kalan sorumluluğunu engellemeyeceği düşünülmektedir (Cengiz, 2013). Bununla birlikte fiziksel güç gerektiren, zor olan, cesaret gerektiren işleri erkeklerin yapabileceğine ilişkin bakış açıları da bulunmaktadır. Örneğin; 1-5. sınıflarda okutulan ders kitapları incelendiğinde (Yorgancı, 2008) kadınlara ev hanımlığı, öğretmenlik, doktorluk gibi meslekler daha uygun görülürken, erkeklere daha çok mekanik ve güç gerektiren işlerin uygun görüldüğü tespit edilmiştir. Toplumda kadın ve erkeklere uygun olduğu düşünülen meslekler zamanla çocukların zihninde belirginleşmeye başlar ve bu da mesleklere yönelik algılarının şekillenmesinde etkili olur (Çetin Gündüz & Tarhan, 2017). Karabekmez vd. (2018a; 2018b) 4 yaş grubu çocuklarla yapmış oldukları çalışmalarında çocukların güç gerektiren meslekleri zor olarak ifade ettikleri ve bunları erkeklerin yapabileceğini belirttikleri görülmüştür. Karabekmez

vd. (2018a)'nin 4 yaş grubu çocuklarla yaptıkları çalışmada sadece kadınların yapabileceği meslek olarak çocukların daha çok ev hanımlığı mesleğini belirttikleri görülmüştür. Bu kapsamda King vd. (2021)'nin erken çocukluk döneminde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına yönelik yapmış oldukları sistematik derleme çalışmalarında 3-5 yaş arasındaki küçük çocukların ifade ettiği cinsiyet stereotiplerinin ve önyargılarının varlığı incelenmiştir. İncelenen araştırmalar sonucunda çocukların çok erken yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyetle ilgili kalıpları öğrenmeye başladığı ve bu kalıpların meslek seçimleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür cinsiyetçi kalıpların, çocukların kariyer tercihlerini daraltabileceği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin erken yaşlarda pekişmesine yol açabileceği vurgulanmaktadır. Ayrıca, bu kalıpyargıların, çocukların yeteneklerine olan güvenini de etkileyerek belirli mesleklerdeki fırsatlara erişimlerini sınırlayabileceği belirtilmiştir. Bu alanda çok az araştırma olduğunu vurgulayan bu çalışmada, çocukların cinsiyet stereotiplerinin farkında oldukları ve bu farkındalıklarının aile, okul ve medya gibi çevresel faktörler tarafından şekillendirildiği ve bu algıların meslek seçimlerinde ciddi bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ulusal ve uluslararası alanyazın incelendiğinde, okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algıları ve mesleklere yönelik kalıpyargıların gelişimi üzerinde yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun nicel yöntemlere dayandığı görülmektedir. Bu çalışmalar, çocukların yaş gruplarına göre toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının evrimi, oyuncak tercihleri, ebeveynlerin ve öğretmenlerin etkisi gibi değişkenleri incelemektedir (Alabay & Özdemir, 2020; Aydılek Çiftçi, 2011; Baran, 1995; Ekşi, 2017; Güney, 2012; Kaçar, 2019; Özdemir, 2006; Özkan, 2009; Raag & Rackliff, 1998; Şirvanlı Özen, 1992; Trepanier-Street & Romatowski, 1999; Uysal, 2022; Ünlü, 2012). Bununla birlikte, çoğu çalışmanın değişken odaklı ve nicel araştırmalar olması, toplumsal cinsiyet algılarının daha derinlemesine ve nitel bir bağlamda ele alınması gerektiğini göstermektedir. Özellikle nitel çalışmalar, çocukların ve ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algılarını, duygusal ve bilişsel düzeyde nasıl içselleştirdiklerini, günlük yaşamda nasıl deneyimlediklerini ve toplumsal normlara nasıl yanıt verdiklerini anlamak adına önemlidir. Ancak alanyazında nitel yöntemlerin sayıca sınırlı olduğu ve büyük çoğunluğunun yurtdışında yapıldığı dikkate alındığında, ülkemizde bu alanda yapılmış derinlemesine nitel çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir (Brooker & Ha, 2005; Chick vd., 2002; Doğan, 2023; Karabekmez vd., 2018a; 2018b; Yağan Güder, 2014; Wilson, 1996). Özellikle okul öncesi dönemdeki farklı yaş gruplarındaki çocuklar ve onların ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algılarının nasıl farklılıklar gösterdiği ya da benzerlik taşıdığı konusunda yapılan nitel çalışmaların sayısının azlığı, bu alanda önemli bir araştırma boşluğunu ortaya koymaktadır. Bu boşluğun doldurulması adına yapılan bu çalışma, üç farklı yaş grubundaki (36-47, 48-59 ve 60-71 ay) okul öncesi çocuklarının ve onların ebeveynlerinin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarını derinlemesine inceleyerek önemli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın özgünlüğü, çocukların yaşlarına bağlı olarak toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının değişimini ve ebeveynlerin bu algılara etkisini karşılaştırarak ortaya koymuş olmasıdır. Bu bağlamda, hem çocukların hem de ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların belirlenmesinin eğitimcilerle bu konuda daha bilinçli yaklaşım geliştirme fırsatı sunacağı ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada amaç okul öncesi eğitimi alan 36-71 ay arası çocukların ve ebeveynlerinin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda 'Okul öncesi eğitimi alan 36-71 ay arası çocukların ve ebeveynlerinin mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algıları nasıldır?' araştırma sorusuna yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008)'e göre nitel araştırma yöntemleri, genellikle katılımcıların deneyimlerini, görüşlerini ve bakış açılarını daha derinlemesine anlamaya olanak tanır. Durum çalışması deseni, bir olguyu ya da durumu derinlemesine anlamayı amaçlayan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Bu desen özellikle bir olayın, bireyin, grubun ya da sürecin bağlamı içinde detaylı bir şekilde incelenmesine olanak tanır (Yin, 2018).

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada amaçlı örnekleme tekniklerinden benzeşik örnekleme (Patton, 2014) ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışmanın evrenini orta sosyo-ekonomik düzeyde aile yapılarından gelen ve okul öncesi eğitimi alan 36-71 ay arası çocuklar ve anne-babaları oluşturmakla birlikte örneklemini, Ağrı ili merkez ilçesinde MEB'e bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıflarında okul öncesi eğitimi almakta olan 36-71 ay arasındaki her yaş grubu (36-47, 48-59 ve 60-71 ay) için 10 çocuk olmak üzere toplam 30 çocuk ve anne-babaları olmak üzere toplam 90 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan çocukların tamamı herhangi bir tanı almamış ve kaynaştırma eğitimi almadığı belirtilen çocuklardan oluşmaktadır.

Tablo 1

Çalışma Grubu

Yaş Grubu (Ay)	N (çocuk)		N (anne)	N (baba)	Toplam
	K	E			
3 yaş (36-47 ay)	6	4	10	10	30
4 yaş (48-59 ay)	4	6	10	10	30
5 yaş (60-71 ay)	5	5	10	10	30
Toplam	15	15	30	30	90

*K: Kız, E: Erkek

Tablo 1'de görüldüğü üzere üç farklı yaş grubundan 10 çocuk olmak üzere toplam 30 çocuk ve bu çocukların ebeveynleri (n=60) çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Çocuklara ilişkin demografik bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2*3 Yaş Grubu Çocukların Demografik Bilgileri*

Çocuk kodu	Cinsiyet	Annenin mesleği	Babanın mesleği	Anne yaşı	Baba yaşı	Anne öğrenim durumu	Baba öğrenim durumu	Anne çalışma durumu
3Ç1	E	Öğretmen	Asker	29	32	Lisans	Lise	Evet
3Ç2	K	Ev hanımı	Polis	32	34	Lisansüstü	Lisansüstü	Hayır
3Ç3	E	Ev hanımı	Esnaf	32	35	Ortaokul	Lise	Hayır
3Ç4	E	Öğretmen	Polis	28	34	Lisans	Lisans	Evet
3Ç5	K	Polis	Öğretmen	33	32	Lisans	Lisans	Evet
3Ç6	K	Ev hanımı	Polis	24	28	Lise	Lisans	Hayır
3Ç7	E	Öğretmen	Polis	28	29	Lisans	Lisans	Evet
3Ç8	K	Ev hanımı	Bankacı	27	28	İlkokul	Lisans	Hayır
3Ç9	K	Öğretmen	Polis	35	40	Lisans	Lisans	Evet
3Ç10	K	Ev hanımı	Asker	27	32	Lise	Lisans	Hayır

*K: Kız, E: Erkek

Tablo 2'ye göre 6 kız ve 4 erkek olmak üzere toplam 10 çocuk 3 yaş grubunu oluşturmaktadır. Çocukların 5'inin annesinin mesleği ev hanımı iken 4'ünün öğretmen ve 1'inin de polistir. Bununla birlikte 5'inin babasının mesleği polis iken 2'sinin asker, 1'inin esnaf, 1'inin öğretmen ve 1'inin de bankacıdır. Annelerinin yaşı 24-35 arasında değişmekte iken babalarının yaşı 28-40 arasında değişmektedir. Annelerin 5'i lisans mezunu iken 2'si lise, 1'i lisansüstü, 1'i ortaokul ve 1'i ilkokul mezunudur. Babaların ise 7'si lisans, 2'si lise ve 1'i lisansüstü mezunudur. Çocukların 5'inin annesi çalışıyor iken 5'inin annesi çalışmamaktadır.

Tablo 3*4 Yaş Grubu Çocukların Demografik Bilgileri*

Çocuk kodu	Cinsiyet	Annenin mesleği	Babanın mesleği	Anne yaşı	Baba yaşı	Anne öğrenim durumu	Baba öğrenim durumu	Anne çalışma durumu
4Ç1	E	Ev hanımı	Esnaf	40	40	İlkokul	Lise	Hayır
4Ç2	K	Öğretmen	Mühendis	30	33	Lisans	Lisans	Evet
4Ç3	E	Ev hanımı	Öğretmen	36	40	Lise	Lisans	Hayır
4Ç4	E	Ev hanımı	Fizyoterapist	29	32	Lisans	Lisans	Hayır
4Ç5	K	Memur	Keççe Op.	28	30	Lisans	Lise	Evet
4Ç6	K	Ev hanımı	Esnaf	35	39	Lise	Lisans	Hayır
4Ç7	E	Ev hanımı	Memur	34	38	Ortaokul	Lisans	Hayır
4Ç8	K	Sağlık Tk.	Öğretmen	30	30	Lisans	Lisans	Evet
4Ç9	E	Memur	Doktor	27	34	Lisans	Lisansüstü	Evet
4Ç10	E	Ev hanımı	Şoför	31	38	İlkokul	Lise	Hayır

*K: Kız, E: Erkek

Tablo 3'e göre 6 erkek ve 4 kız olmak üzere toplam 10 çocuk 4 yaş grubunu oluşturmaktadır. Çocukların 6'sının annesinin mesleği ev hanımı iken 2'sinin memur, 1'inin öğretmen ve 1'inin de sağlık teknikeridir. Bununla birlikte 2'sinin babasının mesleği öğretmen iken 2'sinin esnaf, 1'inin mühendis, 1'inin fizyoterapist, 1'inin keççe operatörü, 1'inin memur, 1'inin doktor ve 1'inin de şofördür. Annelerinin yaşı 27-40 arasında değişmekte iken babalarının

yaşı 30-40 arasında değişmektedir. Annelerin 5'i lisans mezunu iken 2'si lise, 2'si ilkokul ve 1'i ortaokul mezunudur. Babaların ise 6'sı lisans, 3'ü lise ve 1'i lisansüstü mezunudur. Çocukların 6'sının annesi çalışmıyor iken 4'ünün annesi çalışmaktadır.

Tablo 4

5 Yaş Grubu Çocukların Demografik Bilgileri

Çocuk kodu	Cinsiyet	Annenin mesleği	Babanın mesleği	Anne yaşı	Baba yaşı	Anne öğrenim durumu	Baba öğrenim durumu	Anne çalışma durumu
5Ç1	K	Ev hn.	Polis	28	38	Lise	Lisans	Hayır
5Ç2	E	Ev hn.	Esnaf	27	36	Lise	Lise	Hayır
5Ç3	K	Ev hn.	Esnaf	31	31	Lisans	Lisans	Hayır
5Ç4	E	Ev hn.	Asker	31	36	Lise	Lisans	Hayır
5Ç5	E	Türkolog	Polis	32	33	Lisans	Lisans	Hayır
5Ç6	K	Ev hn.	Esnaf	25	30	İlkokul	Lise	Hayır
5Ç7	E	Ev hn.	Öğretmen	25	40	Lise	Lisansüstü	Hayır
5Ç8	K	Ev hn.	Öğretmen	28	38	Lise	Lisans	Hayır
5Ç9	E	Ev hn.	Esnaf	36	41	Ortaokul	Lise	Hayır
5Ç10	K	Ev hn.	Çiftçi	38	50	İlkokul	Lise	Hayır

*K: Kız, E: Erkek

Tablo 4'e göre 5 erkek ve 5 kız olmak üzere toplam 10 çocuk 5 yaş grubunu oluşturmaktadır. Çocukların 9'unun annesinin mesleği ev hanımı iken 1'inin Türkologtur. Bununla birlikte 4'ünün babasının mesleği esnaf iken 2'sinin polis, 2'sinin öğretmen, 1'inin asker ve 1'inin de çiftçidir. Annelerinin yaşı 25-38 arasında değişmekte iken babalarının yaşı 30-50 arasında değişmektedir. Annelerin 5'i lise mezunu iken 2'si lisans, 2'si ilkokul ve 1'i ortaokul mezunudur. Babaların ise 5'i lisans, 4'ü lise ve 1'i lisansüstü mezunudur. Çocukların tamamının annesi çalışmamaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Demografik Bilgi Formu', 'Çocuk Görüşme Formu' ve 'Ebeveyn Görüşme Formu' aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Bu formda çocukların cinsiyeti, annenin yaşı, babanın yaşı, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği ve anne çalışma durumu soruları yer almaktadır.

2.3.2. Çocuk Görüşme Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan ve uzman görüşü alınarak son şekli verilen bu formda 5 soru bulunmaktadır. Formda yer alan sorular şu şekildedir:

- Annenin mesleğini baban yapabilir mi? Neden?
- Babanın mesleğini annen yapabilir mi? Neden?
- Sadece kadınların yapabildiğini düşündüğün meslekler var mı? (Varsa hangileri?) Neden?
- Sadece erkeklerin yapabildiğini düşündüğün meslekler var mı? (Varsa hangileri?) Neden?

- Hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiğini düşündüğün meslekler var mı? (Varsa hangileri?) Neden?

2.3.3. Ebeveyn Görüşme Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan ve uzman görüşü alınarak son şekli verilen bu formda 3 soru bulunmaktadır. Formda yer alan sorular şu şekildedir:

- Sadece kadınların yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mı? (Varsa hangileri?) Neden?
- Sadece erkeklerin yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mı? (Varsa hangileri?) Neden?
- Hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mı? (Varsa hangileri?) Neden?

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formları uzman görüşleri alınmak üzere 3 okul öncesi eğitimi alan uzmanına gönderilmiştir. Alan uzmanlarından alınan dönütler doğrultusunda formlar tekrar düzenlenmiştir. Ardından formlarda yer alan soruların anlaşılabilirliğini tespit etmek amacıyla her yaş grubundan 2 çocuk ve ebeveynleri olmak üzere toplam 18 kişiyle pilot uygulama gerçekleştirilmiş ve sonucunda formlara son şekli verilmiştir. Gerekli etik kurul ve MEB izinleri alındıktan sonra resmi bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıflarına gidilerek araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve öğretmenlere ‘Gönüllü Katılım Formu (Ebeveyn İzin Formu)’, ‘Demografik Bilgi Formu’ ve ‘Ebeveyn Görüşme Formu’ dağıtılmıştır. Öğretmenlerden, çocukların aileleriyle iletişime geçerek ebeveynlere bu formları iletmeleri ve doldurulduktan sonra ebeveynlerden teslim almaları istenmiştir. Ebeveyni tarafından çalışmaya katılmasına izin verilen çocuklarla birebir görüşülerek ‘Çocuk Görüşme Formu’ uygulanmıştır. Ebeveynlerin görüşleri de ‘Ebeveyn Görüşme Formu’ aracılığıyla yazılı olarak alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, içerik analizi kurallarına göre çözümlenerek analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2008)’e göre içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri kavramsal bir çerçevede açıkla ve belirli ilişkileri, desenleri veya temaları ortaya çıkarmaktır.

Çalışmada elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla birkaç önlem alınmıştır. İlk olarak, içerik analizi süreci sistematik bir şekilde yürütülmüş ve analiz edilen veriler kategorilere ayrılarak her bir kategori için net tanımlar yapılmıştır. Bu sayede, verilerin doğru ve tutarlı bir şekilde analiz edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca, analiz sürecinde iki farklı araştırmacının bağımsız olarak kodlama yapması sağlanarak, yorumlamada subjektiflikten kaçınılmış ve inter-rater güvenilirliği (kodlayıcılar arası güvenilirlik) sağlanmıştır. Kodlama aşamasında herhangi bir uyuşmazlık durumunda, araştırmacılar arasında yapılan tartışmalarla karar birliğine varılmıştır.

Geçerliliğin sağlanması amacıyla, analizde kullanılan kategorilerin ve kodların literatürle tutarlı olması ve çalışma amacına uygun şekilde seçilmesi sağlanmıştır.

Son olarak, verilerin analizine dayalı çıkarımların güvenilirliği için, bulguların araştırmacılar arasında tartışılarak ve gerektiğinde verilerle desteklenerek yorumlanması sağlanmıştır.

BULGULAR

Elde edilen bulgular çocuk ve ebeveynler olmak üzere iki kısımda ele alınmıştır.

3.1. Çocukların Görüşleri

Annenin mesleğini babanın yapabilme durumuna yönelik çocuklardan elde edilen bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Annenin Mesleğini Babanın Yapabilme Durumuna Yönelik Çocuk Görüşleri

Yanıtlar	3 yaş		4 yaş		5 yaş		Görüş
	f	%	f	%	f	%	
Yapabilir	3	30	3	30	5	50	<i>“Yapabilir çünkü ikisi de çok güçlü çünkü onlar iyi çünkü o da güçlü” (3Ç10)</i> <i>“Yapar şöyle her yeri temizler” (3Ç8)</i> <i>“Yapabilir çünkü erkek öğretmenler de var” (4Ç2)</i> <i>“Hi hi babam yemek yapabiliyo ama çünkü o yemek yapmayı biliyo” (4Ç6)</i> <i>“... çünkü annem hasta olduğunda halsiz oluyor” (5Ç5)</i> <i>“...çünkü babam annemi sevdiği için yapabilir” (5Ç10)</i>
Yapamaz	7	70	5	50	2	20	<i>“Yapamaz çünkü babam asker olmayı istedi” (3Ç1)</i> <i>“Hayır çünkü babam polis olduğu için” (3Ç2)</i> <i>“Yapamaz çünkü kadınlar tek yapabilir” (4Ç3)</i> <i>“çünkü annemin işi biraz zor diye” (4Ç8)</i> <i>“Hayır. O bulaştığı nasıl yıkıycak” (5Ç8)</i> <i>“İni yapmaz çünkü o erkek” (5Ç9)</i>
Bilmiyorum	-	-	2	20	3	30	<i>“Bilmiyorum ki” (4Ç7)</i> <i>“Burayı düşünemedim” (5Ç7)</i>

Tablo 5 incelendiğinde annelerinin mesleğini babalarının yapabilme durumuna ilişkin 3 yaş grubunda toplam 3 çocuk “Evet” şeklinde yanıtını belirtirken, 4 yaş grubunda 3 çocuk, 5 yaş grubunda ise 5 çocuk “Evet” yanıtını belirtmiştir.

Annelerinin mesleğini babalarının yapabilme durumuna ilişkin 3 yaş grubunda toplam 7 çocuk “Hayır” şeklinde yanıtını belirtirken, 4 yaş grubunda 5 çocuk, 5 yaş grubunda ise 2 çocuk “Hayır” yanıtını belirtmiştir.

Annelerinin mesleğini babalarının yapabilme durumuna ilişkin 4 yaş grubunda toplam 2 çocuk “Bilmiyorum” şeklinde yanıtını belirtirken, 5 yaş grubunda 3 çocuk “Bilmiyorum” yanıtını belirtmiştir.

Babanın mesleğini annenin yapabilme durumuna yönelik bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6*Babanın Mesleğini Annenin Yapabilme Durumuna Yönelik Çocuk Görüşleri*

Yanıtlar	3 yaş		4 yaş		5 yaş		Görüş
	f	%	f	%	f	%	
Yapabilir	5	50	2	20	3	30	“...Yapabilir çünkü annem asker olmak istedi...” (3Ç1)
							“Yapabilir çünkü o da çok güçlü...” (3Ç10)
							“Yapabilir. İsterse yapar istemezse yapmaz” (4Ç2)
Yapamaz	4	40	8	80	6	60	“Humm yapabilir mi düşünüyorum yapabilir belki çünkü onun işi biraz kolay” (4Ç8)
							“... annem yaptı, araba sürdü” (5Ç2)
							“... yapabilir çünkü o da çok güzel yemekler hazırlıyo...” (5Ç3)
							“...Hayır çünkü polis olduğu için...” (3Ç2)
							“Hayır çünkü onun mesleği öyle değişmez...” (3Ç4)
“Imm yapmaz çünkü öyle yapılırsa yoruluyor herhalde” (4Ç4)							
Bilmiyorum	1	10	-	-	1	10	“Yapamaz yapamaz çünkü o daha kız” (4Ç5)
							“Yapamaz eeee çünkü bilmiyo ki yok çünkü annem polisliği bilmiyo” (5Ç1)
							“..... annem tarlada yapamaz ... çünkü kızlara göre bir iş değil... benim erkek küçük abim var o gelebilir ama beni hiç götürmüyor, götürmedikleri için demek sorun kızları götürmemek” (5Ç10)

Tablo 6 incelendiğinde babalarının mesleğini annelerinin yapabilme durumuna ilişkin 3 yaşlarda toplam 5 çocuk “Evet” şeklinde yanıt belirtirken, 4 yaşlarda 2 çocuk, 5 yaşlarda ise 3 çocuk “Evet” yanıtını belirtmiştir.

Babalarının mesleğini annelerinin yapabilme durumuna ilişkin 3 yaşlarda toplam 4 çocuk “Hayır” şeklinde yanıt belirtirken, 4 yaşlarda 8 çocuk, 5 yaşlarda ise 6 çocuk “Hayır” yanıtını belirtmiştir.

Babalarının mesleğini annelerinin yapabilme durumuna ilişkin hem 3 yaş hem de 5 yaş grubunda 1 çocuk “Bilmiyorum” yanıtını belirtmiştir.

Çocukların sadece kadınların yapabileceğini düşündükleri mesleklere yönelik bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7*Sadece Kadınların Yapabileceği Düşünülen Mesleklere Yönelik Çocuk Görüşleri*

Yaş grubu	Evet f	Hayır f	Meslek	f	Görüş
3 yaş	8	2	Ev hanımı	7	“...annem hiç bir zaman işe gitmiyo biliyor musun çünkü babam işe gittiği zaman kardeşimin yanına bakmak için...” (3Ç4)
			Öğretmen	1	“... Çünkü onlar halledebilir. Babalar onlara yemek yapmalarında yardım edebilirler bi tek...Çünkü babalar yıkamayı tamamen bilmiyor çünkü babalar canımızı acıtabiliyor saçımızı tararken...” (3Ç10) “...Öğretmen derste vardır bir sürü anne ...çünkü burda bir sürü çocuk var...” (3Ç9)
4 yaş	7	3	Ev hanımı	5	“... evi temizlemek, evi süpürmek, misafirlere kapıyı açmak, bulaşıkları yıkamak...bazı zamanlar erkekler de yemek yapabilir ama erkekler diğer kadın işlerini yapamaz tek yemek yapabilir...” (4Ç1)
			Hemşire	2	“... imm mesela temizlik yaparken bebeklerini uyuturken... evi temizlerler...çünkü onların görevi” (4Ç4) “Hastane işini yapar...çünkü kız yaratılmış” (4Ç5)
			Öğretmen	1	“...çünkü ambulanda kadın olur. Çünkü kadınlar bazı şeyleri daha iyi biliyo bi de doktorlar onlara serum veriyor ondan sonra ilaç veriyolar” (4Ç7)
					“Almanya öğretmeni, Türkçe öğretmeni...çünkü ben öyle biliyorum” (4Ç2)
5 yaş	9	1	Ev hanımı	6	“Çünkü erkekler yapamaz çünkü onlar nasıl yapıldığını bilmiyorlar ki...” (5Ç3) “...çay yapma, meyve de doğruyo, yemek yapma...çay demleme yapar çünkü babalar bazen yapmıyor yoruldukları için” (5Ç4) “...çünkü erkekler yapamaz onlar nasıl yapıldığını bilmiyorlar ki gidip marketten alıyolar” (5Ç6)
			Hemşire	2	“...çünkü erkekler doktor oluyo kızlar da hemşiresi oluyo ondan” (5Ç3) “...çünkü biri hasta olduğunda onlar iğne yapıyor. iki tane kız biri hemşire bi de erkek doktor...” (5Ç6)
			Temizlikçi Kuaför	1 1	“Birilerinin evine gidip şey olmak temizlikçi... çünkü kadınlar yapar...” (5Ç10) “...çünkü kuaför kadınlar saçları böyle yapmayı daha iyi bilir” (5Ç1)

Tablo 7 incelendiğinde ‘Sadece kadınların yapabildiğini düşündüğün meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubundaki çocukların 8’inin “Evet” şeklinde görüş bildirdiği görülürken 2’sinin “Hayır” şeklinde görüş bildirdikleri görülmüştür.

3 yaş grubu çocukların 7’si ev hanımı ve 1’i öğretmen mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Sadece kadınların yapabileceğinin düşünüldüğü mesleklerin varlığına yönelik 4 yaş grubunda 7 çocuk “Evet” şeklinde görüş belirtirken, 3 çocuk ise “Hayır” şeklinde görüş belirtmiştir.

4 yaş grubu çocukların 5’i ev hanımı, 2’si hemşire ve 1’i öğretmen mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Sadece kadınların yapabileceğinin düşünüldüğü mesleklerin varlığına yönelik 5 yaş grubunda toplam 9 çocuk “Evet” şeklinde görüş bildirirken, 1 çocuk ise “Hayır” şeklinde görüş belirtmiştir.

5 yaş grubu çocukların 6’sı ev hanımı, 2’si hemşire ve 1’i temizlikçi ve 1’i kuaför mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Çocukların sadece erkeklerin yapabileceğini düşündükleri mesleklere yönelik bulgular Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Sadece Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere Yönelik Çocuk Görüşleri

Yaş grubu	Evet f	Hayır f	Meslek	f	Görüş
3 yaş	6	4	Polis	3	“...hemen hapse atıyorlar çünkü onlar polisler” (3Ç9) “...onlar işe gidebilir mesela karakola...” (3Ç6)
			Asker	2	“Asker çünkü babam asker olmayı istemişti” (3Ç1) “...hmm mesela silah kullanma işleri...anneler yapamaz onların işleri çünkü anneler silah kullanmayı bilmez...çünkü anneler araba kullanmayı bilmez” (3Ç10)
			Sporcu	1	“Sporu kızlar yapamazlar çünkü kızlar biraz zor yapıyorlar” (3Ç9)
			İnşaatçı	1	“Erkekler imm ev yapmak” (3Ç3)
4 yaş	6	4	Market çalışanı	2	“... tavuk kesmek, markette abur cubur satmak...benim babam annemin yapmasına izin vermiyor çünkü kadınlar yaptıklarında yoruluyor o yüzden erkekler yapıyor” (4Ç1)
			İnşaatçı	1	“... çünkü markette çok erkekler vardır yani markette kızların yapacağı bir şey yoktur çünkü kadınların işi öyle şeyler değildir böyle ev işi...çünkü kızların parası yok market satın almak için” (4Ç7)
			Avcı	1	“...erkekler insanlar üşümesin diye ev yaparlar” (4Ç7)
			Asker	1	“...çünkü kızlar bazı şeylerden korktuğu için avcılık yapamazlar çünkü erkekler birazcık çok cesaretlidir” (4Ç7)
			Kepçe operatörü	1	“...çünkü hiç hayatımda asker kız görmemişim” (4Ç7)
			Fizyoterapist	1	“Kepçecilik çünkü erkekler daha erkek” (4Ç5)
			Şoför	1	“Erkekler işe gider. Mesela bizim evin orada bi tane okul var orada da masaj yapıyor babam ve de oturuyorlar insanlar” (4Ç4)
			Müdür	1	“Araba sürüyorlar” (4Ç10)
5 yaş	7	3	Memur	1	“Müdür... çünkü onlar bazen temizlik yapamaz çünkü kadınlar yapıyor” (4Ç3) “Memurculuk...çünkü bazı kızlar orada iş yapmıyorlar. Bi kere babamın iş yerine gittiğimde fazla kadın yoktu bi tane vardı” (4Ç7)
			Berber	2	“Tıraş...çünkü onlar kesme işini daha iyi bilir” (5Ç1)“...çünkü kızlar tıraş yapmayı bilmiyor ama saç boyamayı biliyo” (5Ç9) “onlar hırsızları yakar...” (5Ç5)
			Polis	2	“...çünkü kadınlar silahla vurmayı bilmiyorlar” (5Ç9) “Araba...çünkü erkekler araba sürebilir” (5Ç6)
			Şoför	2	“Arabacı olmak...erkekler yapıyo” (5Ç9) “...çünkü erkekler doktor oluyo kızlar da hemşiresi oluyo ondan” (5Ç3)
			Doktor	2	“Doktor işi..bi de erkeklerden başka birileri var abiler...çünkü onlar büyük olduğu için” (5Ç8) “...hayvanların doktoru...erkek yapıyo” (5Ç9)
			Veteriner	1	“...bazen yangınları söndürürler” (5Ç5)
			İtfaiyeci	1	“Benim babam arabaya ekmek dolduruyor müşterilere arabasıyla götürüyor...kızlar yapamaz çünkü benim annem bile hiçbir şey yapmayı bilmiyor” (5Ç2)
			Fırıncı	1	“Benim babam ev yapmıştı bi keresinde... annem yapamaz” (5Ç2)
İnşaatçı	1				

Tablo 8 incelendiğinde ‘Sadece erkeklerin yapabildiğini düşündüğün meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubunda toplam 6 çocuk “Evet” şeklinde görüş bildirirken, 4 çocuk “Hayır” şeklinde görüş belirtmiştir.

3 yaş grubu çocukların 3'ü polis, 2'si asker, 1'i sporcu ve 1'i inşaatçı mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Sadece erkeklerin yapabileceğinin düşünöldüğü mesleklerin varlığına yönelik 4 yaş grubunda 6 çocuk "Evet" şeklinde görüş belirtirken, 4 çocuk ise "Hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

4 yaş grubu çocukların 2'si market çalışanı, 1'i inşaatçı, 1'i avcı, 1'i asker, 1'i kepçe operatörü, 1'i fizyoterapist, 1'i şoför, 1'i müdür ve 1'i memur mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Sadece erkeklerin yapabileceğinin düşünöldüğü mesleklerin varlığına yönelik 5 yaş grubunda toplam 7 çocuk "Evet" şeklinde görüş bildirirken, 3 çocuk ise "Hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

5 yaş grubu çocukların 2'si berber, 2'si polis, 2'si şoför, 1'i veteriner, 1'i itfaiyeci, 1'i doktor ve 1'i fırıncı mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Çocukların hem kadın hem de erkeklerin yapabileceğini düşündükleri mesleklere yönelik bulgular Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9*Hem Kadınların Hem De Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere Yönelik Çocuk Görüşleri*

Yaş grubu	Evet f	Hayır f	Bilmiyorum f	Meslek	f	Görüş
3 yaş	5	1	4	Öğretmen	3	"...çünkü büyük oldukları için" (3Ç2) "...mmm hem kadınlar hem erkekler yapabilir çünkü öyle de daha güzel oluyo" (3Ç5)
				Oyuncak yapmak	1	"...çünkü örgü örmek çok özel bir iştir... oyuncakları dikmek" (3Ç4)
				Polis	1	"...çünkü büyük oldukları için" (3Ç2)
				Asker	1	"...bi tane asker kız olabilir bi tane de asker erkek olabilir" (3Ç5)
				Doktor	1	"...çünkü büyük oldukları için" (3Ç2)
				İtfaiyeci	1	"İtfaiyeci çünkü yangınları söndürmek için...Belki kızlar da yapabiliyordur" (3Ç1)
4 yaş	7	1	2	Öğretmen	4	"Öğretmenlik olabilir. Erkekler ve kadınlar çünkü çocuklara bi şey öğretiyorlar" (4Ç5) "Sadece erkekler öğretmen olamaz kızlar da öğretmen olur" (4Ç6)
				Doktor	3	Çünkü bazı çocukların bazılarının hem birisine erkek denk geliyo bi de kız denk geliyo ikisine de" (4Ç2) "Çünkü o biraz kolay meslek" (4Ç8)
				Polis	2	"Çünkü kadınlar da polis olmayı seçer. Çünkü kadınlar da meslek seçebilir çünkü kadınlar da bir meslek sahibi olmak için onlar da üniversiteye gidiyorlar üniversiteyi kazanınca meslek seçiyorlar" (4Ç7)
				Şoför	1	"Sadece kadınlar araba süremez erkekler de sürer" (4Ç6)
				İnşaatçı	1	"Çünkü bazen kadınlar da yapabiliyor" (4Ç9)
				Aşçı	1	"Mesela kadınlarla erkekler yemek yapabiliyorlar" (4Ç1)
5 yaş	6	1	3	Öğretmen	6	"Bütün herkes de yapabilir" (5Ç3) "...çünkü ikisi de öğretmen olmayı biliyorlar" (5Ç9) "...çünkü bazen erkek oluyor bazen de kız başka bilmiyorum" (5Ç10)
				Polis	3	"...asında benim annem polis de olabiliyor. İlk önce erkekler polis olur kızlar da başvuru vurduğunda sonra olur" (5Ç3) "... kadın da erkek de bilebilir polisliği yani hırsızları yakalıyorlar" (5Ç7)
				Doktor	2	"...çünkü onlar biliyor ikisini de yani serum takmayı iğne yapmayı..." (5Ç1) "ikisi de yapar" (5Ç6)
				Aşçı	2	"çünkü annem çok farklı yemek yapmıştı babam da farklı bir menemen yapmıştı" (5Ç3) "çünkü bazen erkek de yapabilir bazen kadında yapabilir" (5Ç10)
				Garson	1	"çünkü ikisi de sofrayı kuruyorlar sonra beraber çalışıyorlar" (5Ç3)
				Müdür	1	"Müdür olmak çünkü kızlar da yapabilir erkekler de yapabilir" (5Ç10)

Tablo 9 incelendiğinde 'Hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiğini düşündüğün meslekler var mıdır?' sorusuna 3 yaş grubunda 5 çocuk "Evet" şeklinde görüş belirtirken, 4 çocuk "Bilmiyorum" ve 1 çocuk da "Hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

3 yaş grubu çocukların 3'ü öğretmen, 1'i oyuncak yapmak, 1'i polis; 1'i asker, 1'i doktor ve 1'i itfaiyeci mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceğinin düşünüldüğü mesleklerin varlığına yönelik 4 yaş grubunda 7 çocuk "Evet" şeklinde görüş belirtirken, 2 çocuk "Bilmiyorum" ve 1 çocuk da "Hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

4 yaş grubu çocukların 4'ü öğretmen, 3'ü doktor, 2'si polis, 1'i şoför, 1'i inşaatçı ve 1'i aşçı mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceğinin düşünüldüğü mesleklerin varlığına yönelik 5 yaş grubunda 6 çocuk "Evet" şeklinde görüş belirtirken, 3 çocuk "Bilmiyorum" ve 1 çocuk da "Hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

5 yaş grubu çocukların 6'sı öğretmen, 3'ü polis, 2'si doktor, 2'si aşçı, 1'i garson ve 1'i müdür mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

3.2. Ebeveynlerin Görüşleri

Ebeveynlerin sadece kadınların yapabileceğini düşündükleri mesleklere yönelik bulgular Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Sadece Kadınların Yapabileceği Düşünülen Mesleklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Yaş grubu	Anne		Baba		Meslekler		Görüş	
	E	H	E	H	Anne	Baba		
3 yaş	2	8	4	6	Ev hanımı (1)	Ev hanımı (1)	"Erkekler evdeki bütün işleri yaparken çocuklarıyla uğraşamayacağı için" (3A3) "Genelde bayanlar bu mesleği yapar. Genelde hiç erkeklerle karşılaşmadım" (3A4) "Çünkü evdeki bütün işleri çevirecek ve çocuklara bakabilecek bir erkek yoktur" (3B3)	
					Manikürcü (1)			Okul Ö. Ö. (1)
								Hemşire (1) Hostes (1) Terzi (1)
4 yaş	2	8	3	7	Öğretmen (2)	Terzi (3) Ev hanımı (2) Güzel san. (1)	"Anne şefkati olduğu için" (3B10) "Kadınlar bu mesleklerde daha naif olduğu için" (3B8) "Ellerinin yatkın olması" (3B1) "Anne şefkati dikkate alırsa" (4A1) "Şefkat ve merhamet duygusu yüksek olduğundan" (4A9) "Bayanlara yakıştığı için" (4A3) "Yakıştığı için" (4A9) "Erkeklerin yapacağını düşünmediğim için" (4A9)	
					Hemşire (2)			Ev hanımı (1)
					Okul Ö. Ö. (2)			
5 yaş	4	6	3	7	Ev hanımı (1) Terzi (1)	Okul Ö. Ö. (2) Güzel San. (1) Terzi (1)	"El yatkınlığı olduğu için" (4B10) "El yatkınlığı ve titizlik" (4B3) "Sadece kadınlar tam anlamıyla yapabilir. Erkekler o yaştaki çocuklara kadın gibi sabırla yaklaşamaz" (5A3) "Daha uygun iletişim...annelikten kaynaklı..." (5A7) "Erkeklerin yapabileceğini düşünmüyorum." (5A10) "Çünkü bütün gün çocuklarla ilgilenme sabrını kadınlar gösterebilir" (5A5) "Anaç ruhlular oldukları için" (5B1) "Milleti eğitmek için" (5B10) "Bayanların bu konuda yetenekleri fazla" (5B3)	
					Bakıcı (1)			

Tablo 10 incelendiğinde ‘Sadece kadınların yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubunda çocuğu olan annelerden 2’si ‘Evet’ yanıtı verirken 8’i ‘Hayır’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 1’i ev hanımı ve 1’i de manikürcü mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

4 yaş grubunda çocuğu olan annelerden 2’si ‘Evet’ yanıtı verirken 8’i ‘Hayır’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 2’si öğretmen, 2’si hemşire ve 1’i ev hanımı mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

5 yaş grubunda çocuğu olan annelerden 4’ü ‘Evet’ yanıtı verirken 6’sı ‘Hayır’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 2’si okul öncesi öğretmeni, 1’i ev hanımı, 1’i terzi ve 1’i bakıcı mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

‘Sadece kadınların yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubunda çocuğu olan babalardan 4’ü ‘Evet’ yanıtı verirken 6’sı ‘Hayır’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 1’i ev hanımı, 1’i okul öncesi öğretmeni, 1’i hemşire, 1’i hostes ve 1’i de terzi mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

4 yaş grubunda çocuğu olan babalardan 3’ü ‘Evet’ yanıtı verirken 7’si ‘Hayır’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 3’ü terzi, 2’si ev hanımı ve 1’i güzel sanatlar mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

5 yaş grubunda çocuğu olan babalardan 3’ü ‘Evet’ yanıtı verirken 7’si ‘Hayır’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 2’si okul öncesi öğretmeni, 1’i güzel sanatlar ve 1’i terzi mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin sadece erkeklerin yapabileceğini düşündükleri mesleklere yönelik bulgular Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11*Sadece Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri*

Yaş grubu	Anne		Baba		Meslekler		Görüş			
	E	H	E	H	Anne	Baba				
3 yaş	7	3			Anne	Baba	“Fiziksel güç gerektiren meslek” (3A6)			
							“Madencilik çok zor” (3A8)			
							Madenci (3)	“Fiziksel güç” (3A4)		
							İnşaatçı (3)	“Fiziksel kuvvet gerektirdiği için” (3A10)		
							İtfaiyeci (1)	“Fiziksel güce ihtiyaç duyulan zanaat dalları” (3A2)		
							Asker (1)	“Ağır işçilik gerektiriyor” (3A3)		
							Tornacı (1)	İnşaatçı (2)	“Dini inançlardan kaynaklı” (3A4)	
							Marangoz (1)			
							Esnaf (1)			
							İmamlık (1)			
4 yaş	2	8			Anne	Baba	“Fiziksel güç gerektirdiği için” (3B1)			
							“Ağır çalışma şartlarından dolayı kadınların fizikleri yetersiz kalır” (3B3)			
							Asker (1)	“Yorucu ve aileden uzak olduğu için” (3B10)		
							Tır Şoförü (1)			
							Madenci (1)			
							Diş hekimi (1)		“Diş çekiminde güç gerektiği için” (4A9)	
							İnşaat müh. (1)		“Yapı denetimde ve inşaatta çalışan kişilerin erkek olmasından kaynaklı” (4A9)	
							Asker (1)		“Güvenlik için” (4A3)	
							Polis (1)			
5 yaş	3	7			Anne	Baba	“Bunlar fiziksel güç gerektiriyor” (4B6)			
							İnşaatçı (2)	“Fiziksel güç kuvvet olduğu için” (4B10)		
							Madenci (2)	“Kadınlar pek yapamaz bu işleri” (4B9)		
								İtfaiyeci (1)	“Fiziksel güç kuvvet olduğu için” (4B10)	
									“Çünkü ağır kuvvet gerektiren işler” (5A1)	
									“Güç gerektiren işler olduğu için” (5A7)	
									“Zor bir meslek kocamdan biliyorum” (5A10)	
									İnşaatçı (2)	“Güç ve kuvvet gerektiren işleri daha rahat yapabilir” (5B1)
									Çiftçi (1)	“Kadınlara uygun olmayan bir meslek olduğunu düşünüyorum” (5B9)
										Polis (1)
			Çiftçi (1)	“Erkeklere uygun” (5B10)						
			Gemi iş. (1)	“Güç kuvvet gerektirdiği için” (5B3)						
			İtfaiyeci (1)							

Tablo 11 incelendiğinde ‘Sadece erkeklerin yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubunda çocuğu olan annelerden 7’si “Evet” yanıtı verirken 3’ü “Hayır” yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 3’ü madenci, 3’ü inşaatçı, 1’i itfaiyeci, 1’i asker, 1’i tornacı, 1’i marangoz, 1’i esnaf ve 1’i imamlık mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

4 yaş grubunda çocuğu olan annelerden 2'si "Evet" yanıtı verirken 8'i "Hayır" yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 1'i diş hekimi, 1'i inşaat mühendisi, 1'i asker ve 1'i polis mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

5 yaş grubunda çocuğu olan annelerden 3'ü "Evet" yanıtı verirken 7'si "Hayır" yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 2'si inşaatçı ve 1'i çiftçi mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

"Sadece erkeklerin yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mıdır?" sorusuna 3 yaş grubunda çocuğu olan babalardan 3'ü "Evet" yanıtı verirken 7'si "Hayır" yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 2'si inşaatçı, 1'i asker, 1'i tır şoförü ve 1'i de madenci mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

4 yaş grubunda çocuğu olan babalardan 6'sı "Evet" yanıtı verirken 4'ü "Hayır" yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 2'si inşaatçı, 2'si madenci, 1'i tesisatçı, 1'i ağır fabrika işçisi ve 1'i itfaiyeci mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

5 yaş grubunda çocuğu olan babalardan 6'sı "Evet" yanıtı verirken 4'ü "Hayır" yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 2'si inşaatçı, 1'i polis, 1'i çiftçi, 1'i gemi işçiliği ve 1'i itfaiyeci mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin hem kadın hem de erkeklerin yapabileceğini düşündükleri mesleklere yönelik bulgular Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12**Hem Kadınların Hem De Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri**

Yaş grubu	Anne E	H	Baba E	H	Meslekler Anne	Baba	Görüş
3 yaş	10	-			Memur (3)		"Çalışma saatleri belli olduğu için ve fiziksel güç gerektirmediği için" (3A1)
					Öğretmen (3)	(3)	"Ağır iş gerektirmediği için" (3A3)
					Doktor (3)		"Çalışma saatleri belli olduğu için ve fiziksel güç gerektirmediği için" (3A1)
					Şoför (2)		"Hem kadınlar hem de erkekler yapabilir" (3A10)
					Aşçı (1)		"Cinsiyet ayrımı olmadan hepsi yapabilir" (3A2)
					Hemşire (1)	(1)	"Hepsi yapabilir iş olduğundan kadın erkek ayrımı olmaz" (3A8)
					Polis (1)	(1)	"Bu liste bu şekilde uzayıp gider. Eskiden mesleklerde çok fazla cinsiyetçilik uygulanırken artık günümüzde özellikle kadınlar bu algıyı kırmayı başarmıştır" (3A5)
					Makinist (1)	(1)	"Özellikle güvenlik ihtiyacı" (3A10)
					Pilot (1)	(1)	"Kadın ve erkeğin herhangi farklılıkları yoktur" (3B1)
					Güvenlik (1)	(1)	"Günümüzde mesleklerde cinsiyet ayrımı olmaması gerektiğini düşünüyorum" (3B8)
4 yaş	10	-			Doktor (3)		"Masa başı iş olduğu için" (3B3)
					Öğretmen (3)	(3)	"Her mesleği her insan yapabilir. Tanıdığım kaportacı kadın bile var" (3B5)
					Avukat (2)	(2)	"Gerçek hayatta görünmüyor bu meslekler ve gayet başarılı insanlar çıkabiliyor" (4A1)
					Tekstilci (1)	(1)	"Günümüz dünyasında ve çalışma hayatımızda ilk akla gelen meslek olduğu için" (4A9)
					Kaportacı (1)	(1)	"Gerçek hayatta görünmüyor bu meslekler ve gayet başarılı insanlar çıkabiliyor" (4A1)
					Şoför (1)	(1)	"Hem erkekler yapabilir hem de bayanlar da yapabilir" (4A10)
					Satış el. (1)	(1)	"Belirttiğim mesleklerde ayrım olduğunu düşünmediğim için" (4A8)
					Esnaf (1)	(1)	"Günümüz dünyasında ve çalışma hayatımızda akla gelen ilk meslek olduğu için" (4A9)
					Üretici (1)	(1)	"Hem erkekler yapabilir hem de bayanlar da yapabilir" (4A10)
					Hemşire (1)	(1)	"Gerçek hayatta görünmüyor bu meslekler ve gayet başarılı insanlar çıkabiliyor" (4A1)
5 yaş	10	-			Doktor (4)	(4)	"Bu meslekleri iki cinsiyette yapabilir" (4B3)
					Avukat (4)	(4)	"Bu meslekler güç yerine daha çok bilgi istiyor" (4B6)
					Öğretmen (4)	(4)	"Günümüzde bu meslekleri iki cinsiyet de yapmakta" (4B9)
					Polis (3)	(3)	"Neredeyse bütün meslekleri kadın erkek yapabiliyor ve günümüzde de bunların örnekleri var" (4B1)
					Mühendis (2)	(2)	"Bu meslekler güç yerine daha çok bilgi istiyor" (4B6)
					Hemşire (1)	(1)	"Cinsiyet ayrımı olduğunu düşünmüyorum söylediğim mesleklerde" (4B8)
					Savcı (1)	(1)	"Günümüzde bu meslekleri iki cinsiyet de yapmakta" (4B9)
					Hâkim (1)	(1)	"Neredeyse bütün meslekleri kadın erkek yapabiliyor ve günümüzde de bunların örnekleri var" (4B1)
					Psikolog (1)	(1)	"Bu meslekleri iki cinsiyet de yapabilir" (4B3)
							"Birçoğu bu mesleği yapabilir" (4B10)
		"Neredeyse bütün meslekleri kadın erkek yapabiliyor ve günümüzde de bunların örnekleri var" (4B1)					
		"Bütün meslekleri hem kadınlar hem erkekler yapabilir" (5A1)					
		"İnşaatçı mesleğini de sadece erkekler yapabilir. Ancak diğer belirttiğim meslekleri her ikisi de yapabilir" (5A7)					
		"Herkes yapabilir" (5A6)					
		"Hem erkeğin hem bayanın fiziksel yapısına uygun olan meslekler olduğu için" (5B1)					
		"İlim öğretmek için" (5B10)					
		"Erkeğin yaptığı meslekleri kadınlar da yapabilir" (5B6)					
		"Günümüzde ilk akla gelen meslekler olduğu için ve ayrıyeten her ikisinin de yapabileceği meslekler olduğunu düşünüyorum" (5B8)					
		"Farklı farklı şeyler üretmek ve yapmak için" (5B10)					
		"Güvenliği sağlamak için" (5B10)					
		"Hem erkeğin hem bayanın fiziksel yapısına uygun olan meslekler olduğu için" (5B1)					
		"Günümüzde ilk akla gelen meslekler olduğu için ve ayrıyeten her ikisinin de yapabileceği meslekler olduğunu düşünüyorum" (5B8)					
		"Erkeğin yaptığı meslekleri kadınlar da yapabilir" (5B6)					
		"Psikolog (1)					

Tablo 12 incelendiğinde ‘Hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubunda çocuğu olan annelerin tamamı ‘Evet’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 3’ü memur, 3’ü öğretmen, 3’ü doktor, 2’si şoför, 1’i aşçı, 1’i hemşir/e, 1’i polis, 1’i makinist, 1’i pilot ve 1’i güvenlik mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

4 yaş grubunda çocuğu olan annelerin tamamı ‘Evet’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 3’ü doktor, 3’ü öğretmen, 2’si avukat, 1’i tekstilci, 1’i kaportacı, 1’i şoför, 1’i satış elemanı, 1’i esnaf, 1’i üretici ve 1’i hemşir/e mesleklerini hem kadınlar hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

5 yaş grubunda çocuğu olan annelerin tamamı ‘Evet’ yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren annelerin 4’ü doktor, 4’ü avukat, 4’ü öğretmen, 3’ü polis, 2’si mühendis, 1’i hemşir/e, 1’i savcı, 1’i hâkim ve 1’i psikolog mesleklerini hem kadınlar hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

Hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiğini düşündüğünüz meslekler var mıdır?’ sorusuna 3 yaş grubunda çocuğu olan babaların tamamı ‘Evet’ yanıtı vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 2’si öğretmen, 1’i mühendis, 1’i doktor, 1’i bankacı, 1’i memur ve 1’i de kaportacı mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

4 yaş grubunda çocuğu olan babaların tamamı ‘Evet’ yanıtı vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 6’sı doktor, 5’i öğretmen, 2’si hemşir/e, 2’si avukat, 2’si polis, 2’si şoför, 2’si mühendis, 1’i sporcu, 1’i üretici, 1’i çiftçi, 1’i asker ve 1’i pilot mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

5 yaş grubunda çocuğu olan babaların tamamı ‘Evet’ yanıtı vermiştir. Evet yanıtını veren babaların 6’sı öğretmen, 5’i doktor, 4’ü avukat, 3’ü mühendis, 2’si polis, 1’i hâkim, 1’i memur, 1’i savcı ve 1’i psikolog mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Annelerinin Mesleğini Babalarının Yapmasına İlişkin Sonuç

Elde edilen bulgular kapsamında çocukların görüşleri incelendiğinde 3 yaş grubu çocukların, babalarının annelerinin mesleğini yapabilme durumuna daha olumsuz yaklaştıkları, 5 yaş grubu çocukların ise bu duruma daha olumlu bir yaklaşım sergiledikleri görülmüştür. 3 yaş grubu çocukların görüşlerini belirtirken daha çok kim hangi mesleği yapıyorsa o mesleklerin değişmeyeceği yönünde açıklamalar yaptıkları gözlenmiştir. Benzer şekilde Karabekmez vd. (2018a)’nin 4 yaş grubu çocuklarla yaptıkları çalışmada da annelerinin mesleklerini babalarının yapabilme durumuna çocukların olumsuz yaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıların ve daha katı bir bakış açısının daha çok 3-4 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. 5 yaşından sonra ise toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargılardaki katı bakış açısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Halim vd., 2013; Ruble vd., 2007). Benzer şekilde Alabay ve Özdemir (2020) 36-72 ay arası çocuklarla yapmış oldukları çalışmalarında çocukların yaşla birlikte toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının azaldığını bulmuşlardır. Ancak bu sonucun aksine; Özkan (2009)’ın 5-6 yaş ve Menekşe (2019)’nin 3-6 yaş arası çocuklarla yapmış oldukları çalışmalarında çocukların toplumsal cinsiyet algılarının yaşla göre farklılaşmadığı görülmüştür. 5 yaş grubu çocukların diğer yaş gruplarına kıyasla daha olumlu yanıt vermeleri; yaşla birlikte toplumsal cinsiyete yönelik katı bakış açısının azalmasının yanı sıra cinsiyet değişmezliği ilkesiyle de açıklanabilir. 5-7 yaş aralığında çocuklar cinsiyetin değişmezliği ilkesini kazanmalarıyla cinsiyetin her koşulda kalıcı olduğunu anlarlar (Bee & Boyd, 2009; Dökmen, 2017). Bu durumda çocukların mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarında

kalıp yargılar içeren ifadelerin yaşla birlikte azalmasının çocukların zamanla mesleğe bağlı olarak cinsiyetin değişmeyeceğini kavramalarıyla ilgili olduğu söylenebilir. Ayrıca mevcut çalışmada 5 yaş grubu çocukların açıklamalarının aile içerisinde gözlemledikleri davranışlar nedeniyle de daha olumlu olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde Yağan Güder (2014)'in 5-6 yaş grubu çocuklarla yaptığı çalışmada çocukların toplumsal cinsiyet rollerini göstermelerinde ve mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarında kendi yaşamlarında gözlemlediklerinin de etkisi olduğu belirtilmiştir. Karabekmez vd. (2018a)'i de yaptıkları çalışmalarında çocukların babalarının ev hanımı olamayacağını düşünmelerinde annelerinin çoğunlukla ev hanımı olmalarının etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Mevcut çalışmada, babalarının annelerinin mesleğini yapabilme durumuna olumlu yanıt veren çocukların büyük çoğunluğunun da annelerinin ev hanımı olduğu görülmektedir. Ancak bu konuda olumlu yaklaşım gösteren çocukların babalarının zaten evde annelerine yardım ettikleri ve ev hanımlarının yapmış olduğu işleri onların da yaptıklarını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Dalkılıç (2019) yapmış olduğu çalışmada cinsiyetten bağımsız olarak ev içi işlerde paylaşım içinde olan, birbirlerine yardım eden ebeveynlere sahip çocukların daha esnek toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür. Bu durumda mevcut çalışmanın sonucu üzerinde çocukların aile yaşantıları içerisinde babalarının annelerine yardım ettiklerini gözlemlemiş olmalarının etkili olduğu ve dolayısıyla bu olumlu yaşam deneyimlerinin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarına olumlu yönde etki edebileceği söylenebilir.

4.2. Babalarının Mesleğini Annelerinin Yapmasına İlişkin Sonuç

Elde edilen bulgular kapsamında çocukların görüşleri incelendiğinde 4 yaş grubu çocukların; annelerinin babalarının mesleğini yapabilme durumuna daha olumsuz yaklaştıkları tespit edilmiştir. 3 yaş grubu çocukların, annelerinin var olan meslekleri dışında bir mesleği yapabilme durumuna olumlu yaklaşmadıkları görülmekle birlikte annelerinin mesleğini babalarının yapmaları konusunda belirttikleri gibi kim hangi mesleği yapıyorsa o mesleklerin değişmeyeceği yönünde açıklamalar yaptıkları gözlenmiştir. 4 ve 5 yaş grubu çocukların ifadelerinin ise daha çok kalıp yargılar içerdiği görülmüştür. Annelerinin mesleğini babalarının yapabilmesine yönelik çocukların yaşla birlikte daha az kalıp yargı ifade etmesi durumunun; babalarının mesleğini annelerinin yapabilmesine yönelik yargılarında değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bu değişkenliğin, 4 ve 5 yaş grubu çocukların bazılarının babalarının mesleklerinin zor ya da yorucu olması nedeniyle annelerinin yapamayacağını düşünmelerinden; bazılarının da annelerinin babalarının mesleklerini yapma deneyimleri ya da yaşantıları olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer şekilde Özdemir (2006)'in okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptığı çalışmada, çocuklar güçlü olma, zor işleri yapma ve sert olma özelliklerinin erkeklere ait özellikler olduğunu belirtmişlerdir. Bunun aksine Karabekmez vd. (2018a)'nin yapmış oldukları çalışmada çocukların babalarının mesleğini annelerinin yapabilmesine olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Bununla birlikte mevcut çalışmada annesi ile babasının mesleği aynı olan ya da babaları ile aynı meslekte olan kadımlar ve anneleriyle aynı meslekte olan erkeklerin olduğunu gözlemleyen çocukların; ebeveynlerinin birbirinin mesleğini yapabilme durumuna daha olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Benzer şekilde Yağan Güder (2014)'in 5-6 yaş grubu çocuklarla yaptığı çalışmada çocukların toplumsal cinsiyet rollerini göstermelerinde ve mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarında kendi yaşamlarında gözlemlediklerinin de etkisi olduğu belirtilmiştir. Mevcut çalışmada çocukların, annelerinin çoğunlukla ev hanımı olmaları ve bazılarının babalarının ev işlerinde annelerine yardım etmelerinden dolayı babalarının annelerinin mesleğini yapabilme durumuna olumlu baktıkları ancak annelerinin babalarının mesleklerine yardımcı olduklarına dair herhangi bir yaşantıya sahip olmamaları nedeniyle olumlu bakmadıkları düşünülebilir.

4.3. Sadece Kadınların Yapabildiği Düşünülen Mesleklere Yönelik Çocuk ve Ebeveynlerin Görüşleri

Tüm yaş gruplarındaki çocukların tamamına yakınının sadece kadınların yapabileceği mesleklerin var olduğunu ve bu meslekler içerisinde de en çok ev hanımlığı mesleğini belirttikleri görülmüştür. Sadece kadınlara yönelik meslekler içerisinde daha çok ev hanımlığı mesleğinin belirtilmiş olmasında tüm yaş gruplarındaki çocukların annelerinin büyük çoğunluğunun ev hanımı olmasının büyük paya sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte belirtilen görüşler incelendiğinde çocukların; ev hanımlığının kadınlara göre bir meslek olduğu, bu mesleğin kadınların bir görevinin olduğu, kadınların evi temizlemeleri, çocuğa bakmaları, yemek yapmalarının gerektiği şeklinde bakış açılarının olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Karabekmez vd. (2018a)'nin 4 yaş grubu çocuklarla yaptıkları çalışmada sadece kadınların yapabileceği meslek olarak çocukların daha çok ev hanımlığı mesleğini belirttikleri görülmüş ve bu durumun kadınlara yüklenen anne imajından ve çocukların mesleklere yönelik cinsiyet algılarının kendi yaşantılarındaki deneyimleriyle sınırlı olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Gümüšoğlu (2004) tarafından yapılan bir çalışmada da ilköğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyetle ilgili algılarının, geleneksel kadın-erkek rollerine paralel olduğu ve her ne kadar annelerinin çalışma hayatında olmalarına olumlu yaklaşımlar da annelerinin yemek yapma, ev işi yapma, çocuk bakma gibi evdeki rollerini de eksiksiz yerine getirmeleri gerektiği yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Yorgancı (2008) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 1-5. sınıflarda okutulan ders kitapları ve Dilek (2014) tarafından yapılan çalışmada da 4-6 yaş çocuk öykü kitapları kadınlara yüklenen roller açısından incelenmiştir. İncelenen kitaplarda mutfak, temizlik, çocuk bakım işleri kadınlara özgü gösterilirken kadınlara daha çok ev hanımlığı, öğretmenlik, doktorluk gibi meslekler uygun görülmüştür. Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre bireylerin gözlem yoluyla öğrenmeleri ve çevrelerindeki modellerin davranışlarını taklit etmeleri durumu (Bandura, 1977) göz önüne alındığında mevcut çalışmada çocukların "ev hanımlığı" mesleğini sadece kadınlara ait bir rol olarak algılamalarının, çevrelerinde gözlemledikleri kadın figürlerinin (özellikle annelerinin) çoğunlukla bu rolü üstlenmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Annelerinin ev işleri, çocuk bakımı ve yemek yapma gibi görevleri üstlenmesi, çocuklar için bu davranışların "kadınlara özgü" olduğu algısını pekiştirebilir. Bununla birlikte Bilişsel Gelişim Kuramı'na göre çocuklar, 3-5 yaş aralığında cinsiyet sabitliğini kazanır ve toplumsal cinsiyetle ilgili rolleri anlamaya başlarlar (Kohlberg, 1966). Bu kurama göre, mevcut çalışmada çocukların kadınlara özgü meslekler olarak "ev hanımlığı" gibi rolleri belirtmeleri, bilişsel gelişimleri doğrultusunda kendi çevrelerinde gördükleri toplumsal rollerden etkilenecek şekilde bu rolleri anlamlandırmaya çalıştıklarını gösterebilir. Bu doğrultuda çocuklar, toplumsal normlar doğrultusunda bu tür meslekleri "kadınlara özgü" olarak kategorize edebilirler. Bir diğer kuram olan Bem'in (1981) Cinsiyet Şeması Kuramı da bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine dair bilgilerini çevrelerinden aldıkları ipuçlarıyla şekillendirdiğini savunur. Çocuklar, toplumsal cinsiyetle ilgili bir şema geliştirerek, kadın ve erkeklere özgü meslekleri bu şemalar doğrultusunda algılar. Kadınların ev işleri yapması ve çocuk bakımıyla ilgilenmesi gibi görevler, çocukların cinsiyet şemalarında "kadınlara özgü" işler olarak kodlanabilmektedir. Bu da mevcut çalışmada çocukların ev hanımlığını kadınlara özgü bir "meslek" olarak nitelendirmesine yol açmış olabilir.

3 ve 4 yaş grubu çocukların annelerinin tamamına yakını, 5 yaş grubu çocukların annelerinin de yarısından fazlası sadece kadınların yapabildiği mesleklerin olmadığını belirtmişlerdir. Tüm yaş gruplarındaki çocukların babalarının da yarısından fazlasının sadece kadınların yapabildiği mesleklerin olmadığını belirttikleri görülmüştür. Hem anne hem de babaların görüşleri incelendiğinde sadece kadınlara özgü mesleklerin olmadığını, kadınların istedikten sonra her mesleği yapabileceklerini belirttikleri görülmüştür. Bu durumda ebeveynlerin büyük çoğunluğunun mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarında sadece kadınların yapabildiği meslekler şeklinde kalıp yargılarının olmadığı söylenebilir.

Ebeveynlerinin aksine tüm yaş gruplarındaki çocukların büyük çoğunluğunun sadece kadınların yapabildiği mesleklerin olduğunu belirttikleri ve yine tamamına yakınının ev hanımlığı mesleğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu durumda sadece kadınların yapabildiği mesleklere yönelik ebeveynlerin büyük çoğunluğunun kalıp yargıya sahip olmadığı ancak çocukların tamamına yakınının kalıp yargıya sahip olduğu söylenebilir. Bu durumun çocukların ev içi rollerdeki gözlemlerinden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Her ne kadar ebeveynler mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarında olumlu izlenim gösterebilir de bunu çocuklarına ne kadar yansıttıkları düşündürücüdür. Benzer şekilde Aktaş (2011) tarafından yapılan çalışmada özellikle alt ve orta sosyo-ekonomik ve kültürel düzeydeki aileler ile yapılan görüşmelerde kadınların, kendilerine verilen geleneksel rolleri eleştirdikleri ancak yine de ev işi sorumluluklarının kadınlara ait olması gerektiğini içselleştirdikleri ve dolayısıyla çocuklarını bu yönde bir algıyla yetiştirme eğilimi içerisinde oldukları görülmüştür. Freeman (2007) da 3-4 yaş çocuklarıyla yaptığı çalışmada ebeveynlerin büyük çoğunluğunun gelenekselci cinsiyet bakış açısını reddettiklerini belirtmelerine rağmen çocuklarının oyun ve oyuncak tercihinde cinsiyetlerine uygun seçimleri onaylayacaklarını belirttikleri görülmüştür. Benzer şekilde Chen ve Rao (2011) tarafından Çin’de gerçekleştirilen bir çalışmada, ülkedeki erken çocukluk eğitim içeriği cinsiyetçi olmadığı halde öğretmenlerin geleneksel Çin cinsiyet değerlerini sundukları ve davranışlarının cinsiyet kalıp yargılar içerdiği belirlenmiştir. Everett’in (2011) yapmış olduğu çalışmada çocukların toplumsal cinsiyet kavramlarını oluşturmalarında ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algılarının ne olduğundan çok bunu nasıl yansıttıklarının etkili olduğu bulunmuştur. Bu durumda mevcut çalışmada da çocukların ebeveynlerine kıyasla daha fazla kalıp yargıya sahip oldukları izlenimi ebeveynlerinin gizli cinsiyetçi yaklaşım içerisinde olabileceklerini akla getirmektedir. Bununla birlikte çocukların içinde buldukları gelişim döneminin özelliklerinin yanı sıra öğretmen, medya ve akran grupları gibi sosyalleşme araçları da çocuklarla ebeveynleri arasında görüş farklılığı oluşturmuş olabilir. Benzer şekilde Liben ve Coyle (2014), çocukların meslek algılarında sadece ebeveynlerin değil, aynı zamanda okuldaki öğretmenlerin ve diğer sosyalleşme araçlarının da etkili olduğunu vurgulamıştır. Chen ve Rao (2011)’nin de belirttiği gibi öğretmenlerin ve okul ortamının, çocukların toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Çocukların, okulda sergiledikleri davranışların ödüllendirilmesi ya da pekiştirilmesi yoluyla cinsiyetçi kalıpyargıları güçlendirilebilir. Ayrıca medyada kadın ve erkek karakterlerin stereotipik mesleklerle temsil edilmesi, çocukların bu algıları pekiştirmelerine neden olabilir. Özellikle çizgi filmler ve oyuncak reklamlarında, kadınların ev içi rollerde ve erkeklerin daha kamusal mesleklerde temsil edilmesi, çocukların bu rollerin doğal olduğunu düşünmelerine yol açabilir. Bir diğer unsur olan akran grupları da çocukların toplumsal cinsiyet algılarında belirleyici bir role sahiptir. Çocuklar, akranlarından gelen sosyal onay ya da dışlanma davranışları sonucunda toplumsal cinsiyet normlarına daha sıkı bir şekilde uyum gösterebilir. Bunun sonucunda da akran gruplarının toplumsal cinsiyet algısına uygun yanıt vererek ebeveynlerinden farklı görüş belirtmiş olabilirler.

4.4. Sadece Erkeklerin Yapabildiği Düşünülen Mesleklere Yönelik Çocuk ve Ebeveynlerin Görüşleri

Tüm yaş gruplarındaki çocukların yarısından fazlası, sadece erkeklerin yapabileceği mesleklerin var olduğunu belirtmiştir. 3 yaş grubundaki çocuklar daha çok polislik mesleğini belirtirken; 4 yaş grubundaki çocuklar market çalışanı ve 5 yaş grubundaki çocuklar berberlik, polislik, şoförlük, doktorluk mesleklerini belirtmişlerdir. 3 yaş grubu çocukların büyük çoğunluğunun babalarının polis; 4 ve 5 yaş grubunun da esnaf olduğu göz önüne alınırsa çocukların babalarından yola çıkarak bu meslekleri belirttikleri söylenebilir. Liben ve Bigler (2002), çocukların meslekleri “feminen” ve “maskülen” olarak derecelendirdiğini ve bu algıların toplumsal cinsiyet şemalarından güçlü bir şekilde etkilendiğini bulmuştur. Çalışmada, “hemşirelik” ve “öğretmenlik” gibi bakım temelli meslekler daha çok kadınlara uygun görülürken, “itfaiyecilik” ve “inşaatçılık” gibi fiziksel güç gerektiren meslekler erkeklere özgü olarak değerlendirilmiştir. Levy vd. (2000) ise çocukların meslek algılarında cinsiyet temelli

ayrımları, erken çocukluk dönemi boyunca gözlemlenen sosyal bilişsel gelişimle ilişkilendirmiştir. Çalışmada, çocukların güç, tehlike ve cesaret gerektiren meslekleri maskülen; sabır, empati ve bakım gerektiren meslekleri ise feminen olarak değerlendirme eğiliminde oldukları bulunmuştur. Mevcut çalışmada da çocukların meslekleri feminen ve maskülen şekilde derecelendirdikleri söylenebilir. Bununla birlikte çocukların; erkeklerin bu meslekleri yapabilme durumunu kadınlarla kıyaslayarak ve güç gerektiren, tehlikeli olan, zor olan, cesaret gerektiren meslekleri sadece erkeklerin yapabileceği şeklinde açıkladıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Yorgancı (2008)'nın ilköğretim 1-5. sınıflarda okutulan ders kitaplarında yaptığı incelemede mekanik bilgi ve güç gerektiren işlerin erkeklere uygun görüldüğü tespit edilmiştir. Yağan Güder'in (2014) çalışmasında da çocuklar, kadınları yoğun iş yükü olan, dikkatsiz, korkak, güçsüz, zayıf, yetersiz, sık ağlayan, erkeklere destek olan ve korunmaya muhtaç olarak nitelendirirken; erkekleri ise dikkatli, güçlü, cesur, ağlamayan ve sorunlara çözüm getiren olarak tanımlamışlardır. Karabekmez vd. (2018b) 4 yaş grubu çocuklarla yapmış oldukları çalışmalarında çocukların sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere yönelik açıklamalarında güç gerektiren meslekleri zor olarak ifade ettikleri ve bunları erkeklerin yapabileceğini belirttikleri görülmüştür. Ayrıca mevcut çalışmada çocukların görüşlerini belirtirken genellikle bir cinsiyetin diğerine üstünlüğüne vurgu yaptıkları da önemli bir bulgudur. Bu durumda tüm yaş grubundaki çocukların mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarında sadece erkeklerin yapabildiği meslekler şeklinde kalıp yargılarının olduğu söylenebilir.

3 yaş grubu çocukların babaları ile 4 ve 5 yaş grubu çocukların annelerinin tamamına yakını sadece erkeklerin yapabileceği mesleklerin olmadığını belirtmişlerdir. Hem kadınların hem de erkeklerin her mesleği yapabileceğini, mesleki hayatta cinsiyet eşitliği olması gerektiğini ve herkesin istediği mesleği yapabileceğini belirten ebeveynlerin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte 3 yaş grubu çocukların anneleri ile 4 ve 5 yaş grubu çocukların babalarının yarısından fazlası sadece erkeklerin yapabileceği mesleklerin olduğunu belirtmişlerdir. Bu mesleklerin daha çok inşaatçı ve madenci meslekleri olduğu belirtilmiştir. Fiziksel güç gerektirmesi ve zor olması nedeniyle bu meslekleri erkeklerin yapabileceği şeklinde görüş sunmuşlardır. Benzer şekilde çocukların da sadece erkeklerin yapabileceği mesleklere yönelik görüş belirtirken daha çok mesleklerin kolaylık-zorluk, güç gerektirme özelliklerini göz önünde bulundurarak açıklamalar yaptıkları gözlenmiştir. Bu durumda hem çocukların hem de -özellikle babaların- zorluk ve fiziksel güç gerektirmesi nedeniyle sadece erkeklerin yapabildiği mesleklerin olduğunu belirttikleri ve dolayısıyla mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarında sadece erkeklerin yapabildiği meslekler şeklinde kalıp yargılarının olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Dilek'in (1997) yaptığı çalışmada eğitim seviyesi ve gelir düzeyinin yüksekliğine rağmen ebeveynlerin – özellikle de babaların- büyük bir kısmının okul öncesi dönemdeki çocuklarını toplumsal cinsiyet kimliği kazanmaları konusunda yönlendirdikleri gözlenmiştir. Çankaya (2009) yaptığı araştırmasında, toplumda kadınların genellikle erkeklerin ilgisine, sevgisine, yardımına muhtaç, iyi anne, ev hanımı, kibar, yumuşak, bakımlı kişiler olarak ancak erkeklerin ise para getiren, güçlü, aile lideri bireyler olarak sunulduğunu belirtmiştir. Toplumsal cinsiyet bağlamında babaların annelere kıyasla daha gelenekselci, cinsiyetçi ve kalıp yargıya sahip tutum içinde olmalarının arkasındaki potansiyel nedenler; toplumsal normlara, kültürel beklentilere ve geleneksel cinsiyet rollerine bağlanabilir.

4.5. Hem Kadınların Hem de Erkeklerin Yapabildiği Düşünülen Mesleklere Yönelik Çocuk ve Ebeveynlerin Görüşleri

Tüm yaş gruplarındaki çocukların büyük çoğunluğunun, hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği mesleklerin var olduğunu ve bu meslekler içerisinde de en çok öğretmenlik mesleğini belirttikleri görülmüştür. Çocukların toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesinde toplumsal çevrenin cinsiyetlere ve mesleklere yönelik önyargıları ile uygun gördükleri geleneksel roller etkili olmaktadır (Bayhan & Artan, 2004; Dilek, 2014). Bu durumda çocuklar aile, akran grupları, okul ve kitle iletişim araçları aracılığıyla toplumsal cinsiyete yönelik yargıları öğrenebilmektedir. Bu kapsamda mevcut çalışmadaki çocukların, günlük hayat içerisinde her iki

cinsiyet grubundan da öğretmenlik gibi daha çok gördükleri meslekleri hem kadın hem erkeklerin yapabilecekleri meslekler olarak belirttikleri söylenebilir.

Tüm yaş gruplarında ebeveynlerin tamamı hem kadın hem de erkeklerin yapabildiği mesleklerin olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynler tarafından her iki cinsiyet için de en çok belirtilen mesleklerin memurluk, doktorluk, öğretmenlik ve avukatlık olduğu görülmüştür. Bu mesleklere yönelik görüşlerin; her iki cinsiyet için ilk akla gelen meslekler olduğu, fiziksel güç gerektirmediği ve çalışma saatlerinin belli olduğu şeklinde açıklandığı görülmüştür. Bu durumda ebeveynlerin tamamının hem kadın hem de erkeklerin yapabildiği mesleklerin olduğunu belirtirken bazı kriterler doğrultusunda açıklama yaptıkları tespit edilmiştir. Sadece erkeklerin yapabildiği mesleklere yönelik belirtilen görüşler de göz önüne alındığında hem kadın hem de erkeklerin yapabildiği mesleklere yönelik olarak ebeveynlerin koşulsuz görüş belirtmemiş olmalarının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Tüm yaş gruplarındaki çocukların büyük çoğunluğu, günlük hayatlarında daha çok görmeleri nedeniyle hem kadın hem de erkeklerin yapabildiği meslek olarak öğretmenliği belirtirken; ilk akla gelen olması ve güç gerektirmemesi nedeniyle ebeveynlerin tamamı memur, öğretmen, doktor ve avukatlık mesleklerini belirtmişlerdir. Bu durumda hem ebeveynlerin hem de çocukların daha çok toplum tarafından kadına ve erkeğe uygun görülen meslekleri belirttikleri söylenebilir.

Özellikle babaların her ne kadar hem kadın hem de erkeklerin yapabildiği mesleklerin olması durumuna “evet” yanıtı verseler de görüşlerini açıklarken geleneksel bakış açısıyla yaklaştıkları görülmüştür. Mesleklerde cinsiyet ayrımı yapılmaması gerektiğini belirtmiş olmalarına rağmen; “bedensel güç gerektirmeyen tüm meslekler”, “yorucu olmayan tüm meslekler”, “bazı mesleklerin kadınlara bazı mesleklerin de erkeklere daha çok yakışması”, “güç gerektiren mesleklerde erkeklerin; ince işçilik gerektiren mesleklerde kadınların olması daha iyi olur” şeklinde ek açıklamalar yaptıkları görülmüştür. Bu durumda ebeveynlerin -özellikle babaların- mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının nispeten kalıp yargı içerdiği düşünülebilir. Toplumsal cinsiyet bağlamında yapılmış bazı çalışmalarda, erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla kalıp yargıya sahip olduklarını ve erkeklerin daha gelenekselci cinsiyet rol tutumlarına sahip oldukları belirtilmektedir (Maness vd., 2000; Valentova, 2012). Lise öğrencilerinin velileriyle yapılmış bir çalışmada babaların daha gelenekselci cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur (Altuntaş & Altınova, 2015). Okul öncesi dönem çocuklarının anne ve babalarıyla yapılmış olan bir çalışmada da babaların annelere göre toplumsal cinsiyet algılarının daha fazla kalıp yargı içerdiği tespit edilmiştir (Kaçar, 2019). Benzer şekilde Yağan Güder (2014)’in yapmış olduğu çalışmada, annelerin değişen toplumsal yapıdan hareketle hem kadınların hem de erkeklerin pek çok mesleği yapabildiklerini belirttikleri ancak verdikleri örneklerin kadına ve erkeğe uygun görülen kalıp yargısal meslekler olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte mevcut çalışmada ebeveynlerden birinin “tanıdığım kaportacı kadın bile var” ifadesi; yaşam deneyimi içerisinde geleneksel bakış açısının dışında karşılaşmış olduğu mesleklere cinsiyetsiz bir bakış açısı geliştiren ebeveynlerin de olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, okul öncesi dönem çocuklarının ve ebeveynlerinin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarını incelemekte ve bu algıların nasıl etkilendiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, çocukların mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının erken yaşlarda katı kalıp yargılarla şekillendiğini ancak yaş ilerledikçe bu kalıpların esnemeye başladığını göstermektedir. Çocukların bu algılarında, gelişim dönemi özellikleri, gözlemledikleri aile rolleri, ebeveynlerinin meslekleri, medya, öğretmenler ve akran gruplarının etkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle ev hanımlığı ve güç gerektiren meslekler gibi cinsiyete özgü görülen roller, çocukların yaşantılarındaki gözlemlere ve toplumsal normlara dayanarak anlamlandırılmaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarında çocuklara kıyasla daha esnek ve eşitlikçi bir tutum yansıtılmalarına rağmen, bu tutumun çocuklara yansıtılmasında yetersiz kaldığı görülmektedir. Çocukların toplumsal cinsiyet algılarının erken yaşlardan itibaren şekillendiği ve çevresel faktörlerin bu algılar üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, çocukların mesleklere yönelik daha

esnek ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet algıları geliştirebilmeleri için aile, eğitim kurumları ve medya tarafından daha bilinçli ve tutarlı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu süreçte, çocukların gözlemleri ve deneyimlerinden yola çıkarak, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden yaşam ortamlarının sağlanması önemlidir. Bu doğrultuda, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir dünya görüşü geliştirebilmeleri için bireysel ve toplumsal düzeyde sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenmelidir.

Öneriler

- Çocuk ve ebeveynin yer aldığı bu araştırmaya öğretmen de dahil edilerek, verilerin çeşitlenmesi önerilebilir.
- Çalışma grubu daha da genişletilerek çocuk sayısının fazla olduğu araştırmalar yapılabilir.
- Farklı kültürel, sosyo-ekonomik ve öğrenim düzeylerine sahip ailelerin çocuklarıyla benzer çalışmalar yürütülebilir.
- Ebeveynler, çocukların toplumsal cinsiyet algılarını şekillendirebilecek önemli kişiler olduklarından onlara yönelik cinsiyet eşitliği konusunda eğitimler düzenlenebilir.
- Çocukların erken yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyet eşitliği ve çeşitliliği konularında eğitim almaları sağlanabilir.
- Çocuklara çeşitli meslek gruplarının farklı cinsiyetlere ait rol modellerinin tanıtıldığı etkinlikler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Akgül Gök, F. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansımaları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akkoç, E. (2018). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sanko Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Aktaş, G. (2011). *Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklere sahip ailelerde kız çocuklarına ilişkin aile içi kültürel tanımlamalar* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alabay, E., & Özdemir, G. (2020). 36-72 aylık çocukların mesleklere yönelik oluşturdukları toplumsal cinsiyet algıları. *Turkish Studies*, 15(1), 13-29. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.37370>
- Altuntaş, O., & Altınova H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Turkish Studies*, 10(6), 83-100. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7674>
- Arabacıoğlu, B., & Bağçeli Kahraman, P. (2017). The relation between the gender stereotypes of children and the gender perceptions of their parents. *Curr Res Educ*, 3(3), 95-104.
- Aydilek Çiftçi, M. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-hall.

- Baran, G. (1995). *Ankara'da bulunan çocuk yuvalarında kalan 7-11 yaş grubu çocuklarda cinsiyet rolleri ve cinsiyet özellikleri kalıp yargılarının gelişimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayhan, N. P., & Artan, İ. Z. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Yayıncılık.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. (Çev. O. Gündüz). Kaknüs Yayınları.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354-364. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.88.4.354>
- Biçer Olgun, H. (2021). Kültürün sosyal inşası ve benliğin kültürel kuruluşu: Sosyalleşme sürecinde aile, benlik ve kültür ilişkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 492-532. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1000824>
- Brooker, L., & Ha, S. J. (2005). The cooking teacher: investigating gender stereotypes in Korean kindergarten. *Early Years*, 25(1), 17-30.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18. Basım). Pegem Akademi.
- Cengiz, A. (2013). *Kadın ruh sağlığı ve toplumsal cinsiyet; Antalya ilinde bir klinikte uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Chen, E. S. L., & Rao, N. (2011). Gender socialization in Chinese kindergartens: Teachers' contributions. *Sex Roles*, 64, 103-116.
- Chick, K. A., Heilman-Houser, R.A., & Hunter, M.W. (2002). The impact of child care on gender role development and gender stereotypes. *Early Childhood Education Journal*, 29(3), 19-154.
- Correll, S. J. (2001). Gender and the career choice process: The role of biased self-assessments. *American Journal of Sociology*, 106(6), 1691-1730.
- Çankaya, M. (2009). Traditional? modern? or both? Representation of gender in Turkish TV commercials. *SDU Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences*, 30, 279-295.
- Çetin Gündüz, H., & Tarhan, S. (2017). İlköğretim öğrencilerinin meslek seçimlerine yönelik tutumlarında toplumsal cinsiyetin etkisi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1287-1300. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330258>
- Dalkılıç, R. A. (2019). *Farklı yaş gruplarında toplumsal cinsiyet rolleri algısının yansımaları: Denizli örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Dilek, Y. (1997). *Parents' role in preschool children's gender role socialisation* (Master thesis). Middle East Technical University, Social Sciences Institute, Ankara.
- Dilek, A. (2014). 4-6 yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleki analizi. *Journal Of Qafqaz University*, 2(1), 94-102.
- Doğan, B. (2023). *36-72 ay arası çocuğu olan anne ve babaların toplumsal cinsiyete bakış açısının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Dökmen, Z. Y. (2017). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar* (8. Baskı). Remzi Kitabevi.

- Durham, M. G. (2008). *The Lolita effect: The media sexualization of young girls and what we can do about it*. Overlook Press.
- Eagly, A. H. (2009). The his and hers of prosocial behavior: An examination of the social psychology of gender. *American psychologist*, 64(8), 644-658. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.64.8.644>
- Ekşi, E. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Everett, B. S. (2011). *Children's perceptions of parental values regarding gender* (Unpublished master thesis). Wake Forest University Graduate School Of Arts And Sciences, North Carolina.
- Freeman, N. K. (2007). Preschoolers' perceptions of gender appropriate toys and their parents' beliefs about genderized behaviors: Miscommunication, mixed messages, or hidden truths? *Early Childhood Education Journal*, 34(5), 357-366.
- Gümüšoğlu, F. (2004). İlköğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları. İçinde A. Güçhan (Ed.), *Kadın çalışmalarında disiplinlerarası buluşma* (ss. 317-327). Yeditepe Üniversitesi Yayınları.
- Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargularına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Halim, M. L., Ruble, D., Tamis LeMonda, C., & Shrout, P. E. (2013). Rigidity in gendertyped behaviors in early childhood: a longitudinal study of ethnic minority children. *Child Development*, 84(4), 1269-1284. <https://doi.org/10.1111/cdev.12057>
- Kaçar, E. (2019). *48-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyarguları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Karabekmez, S., Yıldırım, G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, A. M., & Bulut Üner, A. N. (2018a). Okul öncesi dönem çocuklarının mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 2(1), 52-70.
- Karabekmez, S., Yıldırım, R. G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, A. M., & Bulut Üner, A. N. (2018b). Okul öncesi dönemde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 469-513.
- King, T. L., Scovelle, A. J., Meehl, A., Milner, A. J., & Priest, N. (2021). Gender stereotypes and biases in early childhood: A systematic review. *Australasian Journal of Early Childhood*, 46(2), 112-125.
- Kohlberg, L. A. (1966). A cognitive–developmental analysis of children's sex role concepts and attitudes. In E. E. Maccoby (Ed.), *The development of sex differences* (pp. 82-173). Stanford University Press.
- Levy, G. D., Sadosky, A. L., & Troseth, G. L. (2000). Aspects of young children's perceptions of gender-typed occupations. *Sex Roles*, 42(11-12), 993-1006.
- Liben, L. S., & Bigler, R. S. (2002). The developmental course of gender differentiation: Conceptualizing, measuring, and evaluating constructs and pathways. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 67(2), vii-147. <https://www.jstor.org/stable/3181530>

- Liben, L. S., & Coyle, E. F. (2014). Developmental interventions to address the STEM gender gap: Exploring intended and unintended consequences. *Advances in child development and behavior*, 47, 77-115.
- Lewis M. (2006). *Gender role socialization: An intergenerational analysis of role predictors*. (Master thesis). Växjö University Social Sciences Institute, Växjö.
- Maness, P., Gomez, N., Velasquez, R. J., Silkowski, S., & Savino, A. (2000). Gender differences on the MMPI-2 for Colombian University students. *Annual Conference of The American Psychosocial Association*. Washington, DC.
- Martin, C. L., & Ruble, D. N. (2010). Patterns of gender development. *Annual Review of Psychology*, 61, 353-381. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100511>
- Menekşe, F. M. (2019). *3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, E. (2006). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıların incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, B. (2009). *Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Poulin-Dubois, D., Serbin, L. A., Eichstedt, J. A., Sen, M. G., & Beissel, C. F. (2002). Men don't put on make-up: Toddlers' knowledge of the gender stereotyping of household activities. *Social Development*, 11(2), 166-181. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00193>
- Raag, T., & Rackliff, C. L. (1998). Preschoolers' awareness of social expectations of gender: Relationships to toy choices. *Sex Roles*, 38(9-10), 685-700.
- Ruble, D. N., Taylor, L. J., Cyphers, L., Greulich, F.K., Lurye, L. E., & Shrout, P. E. (2007). The role of gender constancy in early gender development. *Child Development*, 78(4), 1121-1136. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01056.x>
- Şirvanlı Özen, D. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının gelişimi üzerindeki rolleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taşçı, A. İ. (2017). *Cinsiyet eğitimi* (1. Baskı). Betim.
- Trepanier-Street, M.L., & Romatowski, J. A. (1999). The influence of children's literature on gender role perceptions: A reexamination. *Early Childhood Education Journal*, 26(3), 155-159.
- Uysal, B. (2022). *60-66 aylık okul öncesi çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı görüşlerinin karşılaştırılması: Şanlıurfa örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ünlü, A. (2012). *Bazı değişkenlere göre okulöncesi çocuklarının cinsiyet rolü davranışlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Valentova, M. (2012). *Gender role attitudes in Luxembourg between 1999 and 2008* (Working Paper No. 2010-02). CEPS Instead.
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1(2), 125-151.
- Wilson, C. M. (1996). *Exploring preschoolers' conceptions of gender* (Unpublished master thesis). San Jose State University Teacher Education, CA.
- Yağan Güder, S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods*. Sage publications.
- Yorgancı, F. (2008). *İlköğretim ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin inşası* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Gender refers to the biological and anatomical features that divide individuals into two basic categories: male and female (Taşçı, 2017). Social gender determines the roles, expectations, responsibilities, and rights of individuals in society; It is a concept that includes cultural, social, and historical factors (Bee & Boyd, 2009).

In the literature, it is seen that studies on the subject mostly focus on quantitative methods and examine variables. Although qualitative studies on the subject have been mostly conducted abroad, there are not enough studies in our country and, in order to obtain in-depth information; unlike Karabekmez et al.'s (2018a; 2018b) qualitative studies, which revealed the gender perceptions of 48-60-month-old preschool children towards professions, the current study examined three different age groups in the preschool period (36-47, 48-59 and 60-71 months). and the opinions of their parents are also included.

In this context, answers were sought to solve the problem "What are the gender perceptions of children aged 36-71 months receiving pre-school education and their parents regarding professions?"

Method

A case study model, one of the qualitative research methods, was used in the study. The population of the study consists of children between the ages of 36 and 71 months who come from family structures of medium socio-economic level and receive pre-school education and their parents, and the sample includes 36-71 children who receive pre-school education in kindergartens affiliated with independent kindergartens and primary schools affiliated with the Ministry of Education in the central district of Ağrı province in Turkey. It consists of a total of 90 participants, including 30 children and their parents, 10 children for each age group between 36 and 71 months (36-47, 48-59 and 60-71 months). Data were collected with the 'Demographic

Information Form', 'Child Interview Form' and 'Parent Interview Form' developed by the researchers and analyzed using the content analysis method.

Results, Discussion and Conclusion

When children's opinions are examined within the scope of the findings, it is seen that 3-year-old children have a more negative approach to their father's ability to do their mother's job compared to 4 and 5-year-old children; It is seen that children in the 5-year-old group have a more positive approach. Studies have determined that gender stereotypes and a stricter perspective are more prevalent in the 3-4 age group. It has been concluded that after the age of 5, the rigid perspective on gender stereotypes decreases (Halim et al., 2013; Ruble et al., 2007).

When the opinions of children are examined within the scope of the findings, children in the 4-year-old group; It has been determined that their mothers have a more negative approach to their father's ability to do their job. It has been observed that the expressions of children aged 4 and 5 contain more stereotypes. Similarly, in Özdemir's (2006) study with preschool children, children stated that being strong, doing difficult jobs, and being tough are male characteristics. However, in the current study, it was observed that children whose mothers and fathers had the same profession, or who observed that there were women in the same profession as their fathers and men in the same profession as their mothers, were more positive about their parents being able to do each other's professions.

Contrary to their parents, it is seen that the majority of children in all age groups state that there are professions that only women can do, and almost all of them state that they are housewives. In this case, it can be said that the majority of parents do not have stereotypes about professions that only women can do, but almost all of their children have stereotypes. It can be thought that this situation arises from the observations of children in their domestic roles. Although parents show positive impressions regarding their gender perceptions of professions, it is thought-provoking to what extent they reflect this to their children. Similarly, in studies conducted, it was determined that although the majority of parents stated that they rejected the traditionalist gender perspective, they behaved in the opposite direction (Aktaş, 2011; Everett, 2011; Freeman, 2007).

More than half of the children in all age groups stated that there are professions that only men can do. While children in the 3-year-old group mostly stated the police profession; Children in the 4-year-old group stated their professions as marketers, and children in the 5-year-old group stated their professions as barber, police, driver, and doctor. However, it has been determined that children express their views as only men can do professions that require strength, danger, difficulty, and courage, just like their parents. Similarly, Karabekmez et al.'s (2018b) study, it was observed that 4-year-old children described professions that required strength as difficult and that boys could do them. In addition, in the study conducted by Dilek (1997), it was observed that despite the high level of education and income, the majority of parents - especially fathers - guided their preschool children to acquire gender identity. In this case, it can be said that children in all age groups and their parents have stereotypes about professions as professions that only men can do.

It has been observed that the majority of children in all age groups indicate that there are professions that both men and women can do and that the teaching profession is the most common among these professions. It was observed that the most frequently mentioned professions by parents for both genders were civil servant, doctor, teacher, and lawyer. However, it has been observed that especially fathers, although they answered "yes" to the fact that there are professions that both men and women can do, they approach it from a traditional perspective when explaining their opinions. Some studies conducted in the context of gender indicate that men have more stereotypes than women and that men have more traditionalist gender role attitudes (Maness et al., 2000; Valentova, 2012).

In this context, it is thought that a more conscious and consistent approach should be adopted by families, educational institutions, and the media for children to develop more flexible and egalitarian gender perceptions towards professions. In this context, a sustainable approach should be adopted at the individual and social level for children to develop a worldview based on gender equality.